Authorized by — Lizenz — Izdošanas atļauja: ICD-OMBG :: Atbildīgais redaktors — Editor in-Chief: Kārlis Rabācs, vietnieks: Aleksandrs Liepa, redakcijas sekretārs: Maksis Čullitis; redaktori: Andrējs Rudzis (Minchenē), Harijs Mindenbergs (Eslingenā), Arnolds Šmits (sports), Zigurds Bārda (techniskais iekārtojums)

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 38 (45)
Piektdien, 1947. g. 23. maijā
Iznāk otrdienās un piektdienās :: Izdevējs: Bavārijas apgabala latviešu komitejas uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa:: Redakcija: Günzburg/D. Bürgermeister - Landmann - Pl. 7, t 92 :: Printed by Schwäb. Volksblatt, Günzburg/Don. Bürgerm. - Landmann-Pl. 7:: Metiens - Circulation: 4000

Mūsu stāvoklis

ZIŅOJUMI LATVIEŠU CENTRĀLĀS KOMITEJAS SĒDĒ VIRCBURGĀ

17. un 18. maijā Vircburgā notika Latviešu Centrālās Komitejas amerikāņu un angļu joslu delegāciju kopējā sēde. LCK priekšsēdis prof. A. Švābe bija kavēts ierasties un sēdi vadīja vicepriekšsēdis A. Reins un tajā piedalījās arī LCP sekretārs J. Poruks. Pārrunās par tautkopības padomes darbību sēdē piedalījās tautkopības padomes priekšsēdis prof. P. Starcs.

Pēc vairāku administrātīvu un financiālu jautājumu apspriešanas, LCK apstiprināja latviešu tirgotāju un rūpnieku kopas statūtus un pieņēma noteikumus par izceļotāju mantas apsaimniekošanas komisijām. Daudzi latvieši, aizbraucot no Vācijas un Austrijas nometnēm, spiesti atstāt mantas un naudu. Tāpēc nometnēs izveidos šīs mantas apsaimniekošanas komisijas, kas savāks atstātās vērtības un tās likvidēs, līdzekļus pakāpeniski izlietojot palīdzībai nometnēs vēl palikušajiem vecajiem un darba nespējīgajiem un slimajiem tautiešiem un skolu atbalstam. Tautkopības padome līdz turpmākam būs pakārtota LCK priekšsēdim un delegācijas vadītājam amerikāņu joslā A. Reinam.

LCK vicepriekšsēdis J. Celms ziņoja par pārvietošanos darbā uz Angliju, izteikdams cerību, ka vēl šovasar uz Angliju pārvedīs visus angļu joslā dzīvojošos latviešus, arī bērnus un darba nespējīgos. Par eventuālām emigrācijas iespējām no Anglijas ir vairākas versijas. Nav noteikti zināms, vai pārbraucēji uz Angliju arī tur paliks DP vai kļūs no šī vārda brīvi. Vairāk iespējama pēdējā varbūtība, ko var secināt no fakta, ka jau ar iebraukšanas dienu skaita laiku, kādu nepieciešams nodzīvot Anglijā, lai iegūtu tās pavalstniecību.

LCK vicepriekšsēdis A. Reins, ziņodams par stāvokli amerikāņu joslā, norādīja, ka 12. maija apspriedē Frankfurtē pārrunātas arī emigrācijas un darbā izvietošanās problēmas un DP tiesību atpakaļ atgūšana. Emigrācijas iespējas nelielam skaitam DP pašreiz ir vienīgi uz Venecuelu, Braziliju un dažām citām Dienvidamerikas valstīm, bet šie piedāvājumi, kā jau agrāk atzīts, latviešiem nav pieņemami. DP tiesību atpakaļ atgūšanas iespējas vēl kārtošanas stadijā, un pie šī jautājuma strādā arī LCP prezidijs. Minchenē, Regensburgā, Štutgartē, Darmštatē un Kaselē pašreiz darbojas armijas komisijas, kas DP tiesisko stāvokli pārbauda tiem, kam vēl līdz šim pārbaude nav bijusi. Pirms apmēram mēneša no Italijas un Ēģiptes gūstekņu nometnēm uz Bavāriju pārvestie 60 latvieši tagad atbrīvoti. LCK pārstāvjiem bijis iespējams radīt sakarus ar Bavārijas vācu valdību. Notikušas 3 apspriedes ar politiski un rasiski vajāto ministru. Ievadītas sarunas arī par latviešu pārstāvības legālizēšanu pie Bavārijas valdības un pārrunāts emigrācijas jautājums.

LCK loceklis Austrijā E. Freivalds izteicās par gaidāmajiem pārkārtojumiem Austrijā, kuŗu rezultātā paredzamas labvēlīgas pārmaiņas turienes latviešu pašreiz grūtajos dzīves apstākļos. Vīnē ieradušies britu darba ministrijas pārstāvji un izdevuši oficiālu paziņojumu par darba spēka vervēšanu Anglijai. Vīnē, Gracā, Zalcburgā un Lincā jau šajā nedēļā sāks reģistrēt iebraucējus un, pretēji Vācijai, to darīs ne vien Austrijas angļu, bet arī amerikāņu joslā. Tā kā daļai Austrijas latviešu ģimeņu piederīgie atrodas Vācijā, latviešu pārstāvji ieradušies pie britu sakara virsnieka un lūguši, vai nebūtu iespējama šādu ģimeņu apvienošanās. Paskaidrots, ka apvienošanās nebūšot vajadzīga, jo izbraukšanu darbā uz Angliju attiecināšot arī uz Vācijas amerikāņu joslu.

Freivalds norādīja, ka pašreiz Austrijas DP piedāvā izceļošanu uz Dienvidamerikas valstīm. Venecuelas imigrācijas aģenti deklarējot, ka, pretēji citām valstīm, labprāt uzņem daudzbērnu ģimenes. Kad pieteikušās pāris ģimenes, kuŗu locekļi prot vairākas svešvalodas, tās nav pieņemtas, par atraidīšanas iemeslu paskaidrojot valodu prašanu. Vislabāk Venecuelas pārstāvji pieņemot ļaudis, kas runā tikai savu tēvu valodu. Līdzīgs gadījums bijis arī agrāk, kad braukšanai uz Braziliju pieteikušies vairāki lietuvieši: par vēlamiem atzīti tikai tie, kam bijusi vismazākā izglītība. Minētie fakti liecina, ka šo valstu imigrācijas politikā ir mums grūti izprotami un nepieņemami motīvi.

(Beigas 2. lpp.)

Studentu kongress Vircburgā

Pirmās latviešu akadēmiskās dienas Vācijā notika Vircburgā no 15. līdz 18. maijam. Šo četru intensīvā darba un ierosinājumiem bagāto dienu kodols bija IV. Latviešu studentu kongress. Tajā piedalījās rietumu okupācijas joslu 23 augstskolu latviešu studentu delegāti.

Lai nospraustu idejiskās vadlīnijas, pēc iespējas jāpārredz pašreizējais stāvoklis. Šo grūto problēmu risināja prof. Siliņš referātā „Tagadnes gara dzīve". Eiropas kultūra pārdzīvo dziļu krizi, kas aptveŗ visus gara un saimnieciskās dzīves laukus. Tā ir modernā humānisma un sirdsapziņas krize. Iedragāti un bez iedarbīga spēka ir humānisma pamati, antīkā pasaule un kristiānisms. Cilvēce sašķelta cīņā starp individuālisma un kollektīvisma idejām. Bet kultūras vēsture rāda, ka tur, kur ir drupas un krize, dzimst arī jaunas vērtības. — Par latviešu tautas bioloģisko stiprumu un pastāvēšanu runāja prof. Buduls.

Emigrācijas un darbā izvietošanas jautājumus iztirzāja un uz jautājumiem atbildēja LCK vicepriekšsēži Reins un Celms un LCK loceklis Niedra. Darba roku trūkums pasaulē liels un darba piedāvājumi LCK pienāk arvien vairāk. Prof. Starcs aizrādīja, ka studiju iespējas Vācijā izmantojamas cik vien var. Prof. Burkevics ziņoja, ka Virtembergas kultus ministrijā panākts, ka Latvijas univ. technisko fakultāšu beigušos pielīdzina Vācijas universitātes beigušiem. Sarežģītāk dabūt apliecību par humānitāro gradu atzīšanu.

Par latviešu stāju svešumā dedzīgus vārdus kongresā meta LCK loceklis Lobe, aicinādams sargāt mūsu garīgo kodolu.

Kongresa darbs ritēja sešās komisijās. Pilnsapulcē pieņemtas rezolūcijas — emigrācijas gadījumā turēties kopā ar tautu un lūgt angļu valdības iestādes pārcelt un novietot Baltijas universitātes studentus un mācības spēkus vienkopus. Kārtot šo lietu Anglijā jau ieradies Baltijas universitātes prezidents prof. Gulbis.

Par latviešu studentu savienības priekšsēdi ievēlēja E. Andersonu no Vircburgas, par vicepriekšsēžiem: franču joslas pārstāvi G. Ābolu un angļu joslas pārstāvi V. Kļaviņu, par locekļiem prezidijā A. Vatvaru no Vircburgas un A. Kalniņu no Marburgas. J. Krastiņš

No 5087 viens

UNRRAs repatriācijas un emigrācijas birojs izdarīja aptauju par Eslingenas latviešu kolonijas DP turpmākajiem nodomiem dzīves vietas izvēlē. No kolonijas 5087 tautiešiem pašreiz dzimtenē atgriezties vēlas 1, bet arī palikt Vācijā tikai 1 tautietis. 5086 latvieši grib izceļot uz aizokeana vai dažādām citām Eiropas zemēm. Visvairāk, 1600 tautiešu, izteikuši vēlēšanos doties uz ASV vai Kanādu. Ir arī tādi, kas grib un cer nokļūt Jaunzēlandē, Haiti uc valstīs. H. M.

Aizliegti privāti cigarešu sūtījumi no ASV

Amerikāņu armijas vadība pirmdien izdevusi rīkojumu, kas aizliedz dāvanu sainišos privātpersonām Vācijā sūtīt cigaretes vai tabaku. Aizliegums stājas spēkā 26. maijā.

Kāds ASV valdības pārstāvis pēc DENAS ziņām paskaidrojis, ka pārtikas sūtījumi no ASV nākošos trīs mēnešos pat pārsniegšot paredzētās 1,2 milj. tonnas, jo pārtikas pārsūtīšana veicoties ātrāk nekā cerēts.

Preses konferencē ārlietu ministrs Maršals izteicies, ka pēc viņa ieskatiem ārlietu ministrijai būtu jāpārņem no kaŗa ministrijas ASV okupēto apgabalu pārvalde Vācijā, Austrijā un Japānā. Ģenerālis Meknarnijs Ņujorkā izteicies, ka arī viņš ieteiktu Vācijas amerikāņu joslas pārvaldi pārņemt ārlietu ministrijai. Armija vienmēr esot bijusi par to. DENA, NYHT

Niti nevar sastādīt Italijas valdību

Italijas valdības krize turpinās. Niti pēc ilgām apspriedēm ar sociālistiem un kristīgiem demokratiem paskaidrojis, ka viņam jāatsakās no mēģinājumiem radīt jaunu valdību. Nav vēl zināms, kam pēc Niti neveiksmes nākošam uzdos valdības sastādīšanu.

Italijas komūnistu lideris Toļati piesūtījis telegrammu bijušam ASV ārlietu ministram Samneram Velsam, lai tas pierāda savus apgalvojumus, ka Italijas komūnisti saņemot naudas pabalstus no ārienes. Velss nekavējoties atbildējis, ka tādi pierādījumi tiešām esot. Tie atrodoties augstu Italijas valdības ierēdņu rokās.

Nemieri Irakas Aserbeidžanā

Irakas valdība slēgusi robežu ar Padomju Savienību nemieru dēļ, kas sākušies Aserbeidžanā. Pēc ārzemju novērotāju ziņām, Aserbeidžanā sacēlušies ap 5000 apbruņotu nemiernieku.

Padomju Savienības vēstnieks Irānā lidmašīnā atstājis Teheranu, lai dotos četru nedēļu veselības uzlabošanas atvaļinājumā. Teheranu atstājis arī ASV flotes virspavēlnieks Atlantijas okeana austrumos un Viduszūrā, kas kopā ar citiem virsniekiem bija ieradies tur uz apspriedēm ar Iranas šachu, ministru prezidentu un kaŗa ministru. DENA

YWCAi un YMCAi centrāla vadība

Amerikāņu un franču joslas YWCAs valde sēdē Fišbachā nolēma, ka dibināma centrāla vadība ar YMCAs organizāciju. No YWCAs šajā vadībā paredzētas 2 locekles. Par amerikāņu un franču joslas pārstāvi ievēlēja T. Erdmani (Eslingenа), bet otra pārstāve reprezentēs angļu joslu. YWCAs organizācija turpmāk pildīs krustmātes lomu mūsu darba vienībām un rūpēsies par vienību kultūrālo aprūpi. H. M.

„Westward Ho"

Par baltiešu strādniekiem Anglijā atbildīga britu valdība

Akcija „Westward Ho", DP iesaistīšanai darbā Anglijā, turpinās plānveidīgi un uz Angliju jau pārvesti vairāki tūkstoši baltiešu strādnieku. Akcijas gaitā radušies vairāki jautājumi, kuŗiem preses konferencē Lemgo bija izdevība saņemt atbildes no britu darba ministrijas pārstāvjiem.

Kāds būs Lielbritanijā nodarbināto baltiešu status un vai par tiem rūpēsies starpvaldību bēgļu komiteja un IRO?

Anglijā darbā iesaistītie baltieši, līdz ar ģimenes locekļiem, pēc izkāpšanas Anglijas krastā vairs nebūs „pārvietotās personas" — DP, bet gan EVW (European voluntary workers) — Eiropas brīvprātīgie strādnieki, un ar tiem apiesies gluži tāpat kā ar ikvienu ārzemnieku, kuŗš dzīvo un strādā Anglijā. Par EVW būs atbildīga britu valdība.

Darbam Anglijā līguma slēgšana paredzēta uz 1 gadu. Kāds būs stāvoklis pēc šī termiņa izbeigšanās?

Nav pareiza doma, ka uz Angliju brauc tikai uz 1 gadu. Ja ir iegūta atļauja uz turieni pārcelties, tad tas nozīmē, ka tur var strādāt un dzīvot tik ilgi, cik katrs to vēlas. Saprotams, darbs jāstrādā tur, kur darba ministrija norādīs. Ministrija darīs visu iespējamo, lai katrs dabūtu piemērotu darbu. Sākumā termiņš 1 gads domāts tam nolūkam, lai varētu izslēgt neapzinīgos, kas nevēlas pakļauties vispārējiem noteikumiem.

Vai pēc iesaistīšanās darbā Anglijā būs iespējams emigrēt?

Ja radīsies emigrācijas iespējas — katrā laikā, kaut arī pēc ierašanās Anglijā būtu pagājuši tikai 2—3 mēneši. Emigrācijas ziņā Anglijā nodarbinātiem būs tās pašas tiesības, kā Vācijā palikušiem.

Vai tie, kas gan ir pieteikušies darbam Anglijā, bet atsakās uz turieni doties bez ģimenēm, zaudēs vispār tiesību doties uz Angliju?

Anglijai vispirms vajadzīgi strādnieki. Ja akcija turpināsies, tad viņiem būs iespējams pieteikties.

Vai tie, kas tagad nepiesakās, varēs to izdarīt vēlāk?

Jā. Vispirms uz Angliju pārvedīs strādniekus. Otrā grupā paredzēti strādnieku ģimenes locekļi, bet trešā tie, kas vēlās doties uz Angliju vienīgi kopā ar ģimeni. Kad ģimenes varēs pārvest, nav šobrīd vēl pasakāms. Cerams, ka tas notiks visā drīzumā, varbūt nelielu daļu varēs pārvest jau pēc 2 vai 3 mēnešiem. Tas ir atkarīgs no apmešanās iespējām, kas rada lielas grūtības.

Kāds ir darba nespējīgo, piem., mātes ar maziem bērniem un invalīdu stāvoklis Anglijā?

Visi, kas strādā, un tāpat viņu ģimenes, pakļauti britu likumiem. Ja kāds kļūst darba nespējīgs, tad viņš saņem tos pašus pabalstus un sociālo palīdzību, ko britu strādnieki.

Vai būs iespējams reģistrēt un atsevišķā grupā pārvest uz Angliju akadēmiski izglītotas personas, rakstniekus, māksliniekus uc, lai viņi tur varētu turpināt darboties savā profesijā?

Tas ir ļoti grūts jautājums. Anglijai vispirms vajadzīgi strādnieki, kas strādā to darbu, kur trūkst angļu strādnieku. Kvalificēto darbinieku tur ir pietiekami. Ir nodoms pārvest uz Angliju kā administrātīvu nometņu personālu nelielu skaitu garīdznieku un ārstu, kas varētu darboties nometnēs. Nometnes ārstu tiesības būs ierobežotas. Mākslinieku jautājums vēl nav izšķirts. Pašreiz tie var braukt kā vienkārši strādnieki. Kā šis jautājums attīstīsies vēlāk, to redzēs pēc ierašanās Anglijā.

Vai nav iespējams palielināt strādnieku vecuma robežu?

Pagaidām vecuma robeža paliek 50 gadu. Ir jāsaprot, ka tas no vienas puses ir labi, ka pirmie uz Angliju atbrauc jaunākie un spēcīgākie cilvēki, kas spēj labi strādāt un ar kuŗiem darba devēji ir apmierināti. Tas var pavērt ceļu arī vecākiem gada gājumiem.

Vai nav iespējams paplašināt piederīgo definīciju, ieskaitot arī vecākus un citus pirmās pakāpes radiniekus?

Šo jautājumu apspriež. Pagaidām paliek spēkā līdzšinējie noteikumi.

Vai baltiešiem, kas nodarbināti okupācijas spēku dienestā vai meža darbos un kas nav profesionāli meža strādnieki, ir jāturpina darbs Vācijā jeb arī viņi var reģistrēties darbam Anglijā?

Arī viņus reģistrē. Viņu pārvešana uz Angliju notiks nelielās grupās un pakāpeniski, lai netiktu traucēts pašreizējais darba process.

Kādā no Anglijas saņemtā oficiālā rakstā teikts, ka tekstilrūpniecībā iesaista darbā vienīgi sievietes vieninieces vecumā no 20—30 g. Vai tas atbilst patiesībai?

Nē. Arī darbam tekstilrūpniecībā pieņem visu katēgoriju strādnieces tāpat kā citās nozarēs.

Vai Anglijā būs baltiešu skolas un bērnudārzi?

Skolas organizēs, tāpat bērnudārzus, bet visiem pastiprināti jāmācās angļu valoda, sevišķi bērniem, lai tie eventuāli varētu kļūt par krietniem Anglijas pilsoņiem.

Cik liels būs atbalsts ģimenes locekļu uzturēšanai? Vai tas būs pietiekams, lai, piem., varētu visai ģimenei izpirkt piešķirtos apģērba kuponus?

Šo jautājumu apspriež. Katrā ziņā pabalsts būs pietiekams, lai varētu ģimeni uzturēt.

Bagāžas daudzums, ko var pārvest uz Angliju, ir ļoti ierobežots. Sevišķi lielas grūtības tas rada ģimenes cilvēkiem. Vai to nav iespējams palielināt, un vai ir spēkā priekšraksts, ka DP personīgā līdzņemamā manta emigrācijas gadījumā ģimenei nevar pārsniegt RM 500.— vērtību?

Līdzņemamās bagāžas apmērus nosaka iespējamību robežās. Ģimenes varēs ņemt līdz vairāk nekā strādnieki. Baumas par RM 500.— vērtību ir nepareizas un nepamatotas.

Vai Anglijā nodarbinātie strādnieki varēs pārsūtīt daļu algas savām ģimenēm uz Vāciju?

Naudu nevarēs sūtīt, vienīgi sainīšus ar racionētām pārtikas vielām, lietotus apģērba gabalus uc, kā to paredz spēkā esošie noteikumi.

Cik mums zināms, Baltijas sūtņi Londonā informēti, ka Anglijā nodarbināto ģimenes Vācijā pārņems savā aprūpē britu darba ministrija vai Britu Sark. Kr. Vai tas atbilst patiesībai un kādi praktiski soļi šai virzienā jau sperti?

Ģimenes Vācijā arī turpmāk apgādās UNRRA vai kāda cita organizācija, kas aprūpēs DP.

Apsveŗ domu par DP pārcelšanu uz Angliju veselās vienībās

IRO SĀKS AKTĪVU DARBU

Starptautiskā bēgļu organizācija IRO beidzot savu darbu provizoriski sākusi. IRO sagatavošanas komisija šim nolūkam pārveidojusies par izpildkomiteju un pilnvarojusi IRO ģenerālsekretāru Arturu Altmeieru pārņemt no UNRRAs atbildību par bēgļu un DP aprūpi, tās funkcijas, līdzekļus un personālu, kā arī Starpvaldību bēgļu komiteju. No 16 IRO statūtus parakstījušām valstīm sagatavošanas komisijas sēdēs līdz šim piedalījās astoņas. Pārrunāts arī jautājums par Dienvidaustrumeiropas „tautas vāciešu" iekļaušanu IRO darbības aplokā, bet ASV pārstāvis izteicies pret šādu ierosinājumu.

„New York Herald Tribune" ziņo, ka Baltais nams, ārlietu ministrija un tieslietu ministrija principā esot piekritušas tā sauktajam Stretona likumprojektam par 400.000 Eiropas DP uzņemšanu ASV nākošo četru gadu laikā. Tautas pārstāvju nama tieslietu komisijas imigrācijas apakškomisija nolēmusi likumprojektu sākt apspriest 4. jūnijā. Tāpat sagaida, ka kongress piekritīs ASV līdzdalībai IRO, atvēlot paredzētos 73,5 miljonus dolaru šīs organizācijas budžetam. Ja kongress Stretona likumprojektu pieņemtu un UN rudens sesijā izdotos panākt arī piekrišanu 100.000 žīdu uzņemšanai Palestīnā, raksta „New York Herald Tribune" korespondents Kellijs, Vācijas amerikāņu un angļu joslā dzīvojošo apmēram 1 miljona DP problēma būtu pusceļā uz atrisinājumu; atlikušos 500.000 DP tad varētu ar IRO gādību novietot citās zemēs, pie kam laba daļa varētu rast vietu nomierinātajā Palestīnā.

Stretona likumprojekts paredz 400.000 DP uzņemšanu no Vācijas, Austrijas un Italijas pastāvīgai dzīvei ASV, ielaižot viņus kā ārpuskvotes emigrantus. Četros gados ik gadu ielaistu pa 100.000 personu, pie kam šiem DP būtu jāatbilst tām prasībām, kādas uzstāda uz pastāvīgu dzīvi ielaižamiem ieceļotājiem — personīgo īpašību un spēju, veselības un saimniecisko spēju ziņā. Viņiem arī būtu jāmaksā parastā 8 dolaru „galvasnauda" un 10 dolaru par vīzu, kā arī pašiem vai arī ar svešu atbalstu jāsedz pārvešanas izdevumi. Priekšroku Stretona likumprojekts paredz ASV pavalstnieku radiniekiem līdz ceturtai pakāpei. Tautas pārstāvju nama tieslietu komisijas priekšsēdis izteicies, ka, pēc viņa domām, esot maz izredžu, ka Tautas pārstāvju nams un senāts likumprojektu pieņems.

Nespēja rast trūkstošos strādniekus dažām rūpniecības nozarēm Anglijā, sevišķi tekstilrūpniecībā, novedīšot pie valdības politikas maiņas jautājumā par ārzemju strādnieku ievešanu, raksta „Daily Mail". Ministrs Morisons brīdinājis, ka darba roku trūkums tekstilrūpniecībā var spiest valdību uz nenoteiktu laiku racionēt apģērbu sadali. Tādēļ, pretēji arodbiedrību iebildumiem, vairāk nekā 200.000 DP strādnieku no Vācijas un Austrijas piedāvāšot darba līgumus Anglijā, apmēram trešdaļu no tiem nodarbinot tekstilnozarē. Nākošos divos mēnešos Anglijā steidzināšot DP nometņu pilsētiņu izbūvi. Tur organizēšot sarīkojumus pašu DP valodā, kā arī iekārtošot autobusu satiksmi ar nometnēm. Valdība pašreiz apsveŗot domu par Austrumeiropas DP pārcelšanu uz Angliju veselās vienībās, ar visām ģimenēm, rodot piemērotu nodarbību arī ģimenes locekļiem.

NYHT, DENA

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 38 (45) 1947. g. 23. maijā

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

KO ŅEMSIM LĪDZ?

Jaunsaimnieks, zemnieks vispārīgi, ikviens strādnieks smagajā atjaunošanas darbā, brīvības cīņu dalībnieks, arī ātri augšupgājējs amatnieks — lūk, mūsu brīvās Latvijas raksturīgie tipi. To, protams, vēl varētu papildināt ar vienu vai otru ļaužu, nodarbības vai kopēju interešu grupu. Piemēram, būtu jāmin jaunā Latvijas inteliģento paaudze. Tagad trimdā mēs domājam par pirmajiem — par jaunsaimnieku, kas uz akopās zemes svētā ticībā nākotnei uzcēla savu dzīvi. Domājam arī par pārējiem Latvijas ēkas stūrakmeņiem, arī par mūsu gaišajām skolām un universitāti, kas plaši bija pavērusi savas durvis un tā iedzīvinājusi ilgu gadu cerības (kaut gan dažās nozarēs sagatavoja lidošanai ne gluži derīgus putnus). Arī par pilsoņu tiesībām piedalīties savas valsts likteņu lemšanā.

Skaidrs viens — mēs atceramies lielo, gaišo, saulaino pusi. — Tā mēs mēdzam domāt arī par ikvienu mums zudušo.

Bet nē. —

Tomēr mums kaut kas šai vietā griežas ausīs. Un kā gan lai tas būtu citādi? Latvija taču nav zudusi! Nav — kaut arī jaunsaimniekam tagad jāiet „zemes koplietošanas kooperatīvā", bet brīvības cīnītājam jābrauc vēl daudz tālāk — Latvija ir mūsos. Latvija, viņas galvenie balsti ir kļuvuši standarti, paraugi, priekšzīme — mums tiem, kas esam šeit, un pašos sirds dziļumos arī tiem, kas ir tur.

Standarts, viens no pamata jēdzieniem socioloģijā, tai zinātnē, kas mēģina rast drošas atziņas par cilvēku savstarpējām attieksmēm un sabiedrību. Standarts — viens no sabiedrībā dzīvojoša cilvēka (un tādi esam mēs visi) galvenajiem regulētājiem spēkiem. Tas noreglamentē, tā sakot, mūsu „uzvešanos", kā mums rīkoties un kā atturēties. Standarti daudz dziļāk, daudz sīkāk iemeslas ļaužu dzīvē, nekā to iespēj valsts likumi un rīkojumi. Katrai organizētai ļaužu kopai, grupai, partijai, valstij ir savi standarti, paraugi, priekšzīmes, kas nodrošina vienveidīgu, nokārtotu tiklab katra atsevišķa, kā arī visu kopas locekļu rīcību vai atteikšanos no zināmas rīcības.

Savi standarti ir riteņbraucēju biedrībai, savi t. s. labākai sabiedrībai, savi pamatskolas klasei, savi bohēmai un savi ņēģeriem. Un vēl, standarti var būt ne tikai dzīvas vai iedomātas personas, bet arī lietas (dzīvokļa iekārta, tērps, dažādi komforta un modes piederumi) un dažādi „tu drīksti", „tu nedrīksti!", sīki sadzīves rotkumi, gaumes, pieklājības priekšraksti, tabu utt.

Ja nu tā, tad jau daudz pašapzinīgāki pēc šīs mazās sāņus ekskursijas iespējams atgriezties pie temata. Un varam atkārtot: standartiem tātad vajaga būt un tie ir arī tajos anonimajos, pelēkajos ļaužu tūkstošos — tais cilvēkos, kurus pavirši, dažkārt pat nicīgi, mēdz apzīmēt par DP (bez jebkādas lielākas intereses par viņu likteni, par galtām, pat par tautību). — Jāatkārto: Kādreizējā Latvija, turienes dzīve un cilvēki, tātad mēs paši, kādi mēs reiz bijām, viss, kas saistās ar turieni, ir mūsu standarti. Latviju mēs esam aiznesuši līdz un Latviju būvējuši, kur tik vien ejam. Un ja arī trūkst spēku, iespēju vai brīvības, nāk talkā iztēle un iecere...

Paraudzīsimies tikai sev apkārt: nonākuši visnožēlojamākās barakās, ko ierobežo skumjš mežs vai vienveidīgas smilšu kāpas, mēs velkam augšā savu karogu un no krāsainiem akmeņiem veidojam valsts ģērboni. Mēs svinīgās reizēs līdzam ar vēl lielāku jūsmu nekā agrāk „Dievs svētī..". Mēs nemitīgi organizējam savas skolas pēc Latvijas parauga, mēs gribam dziedāt tās pašas dziesmas kā „toreiz", mēs rīkojam dziesmu svētkus un izstādes. Ar gandarījumu par kādu teātri mēs sakām, ka tas ir gandrīz tikpat kā Nacionālais teātris. Kur smeļas paraugus, spēkus un rosmi visas biedrības, sieviešu un skautu organizācijas, sporta un kopdarbības vienības? — Varbūt vietā aizrādījums, ka viena vai otra no šeit pieminētām parādībām izskaidrojama ar tradicijām un pagātni, kas ir daudz pieticīgākas savās prasībās, daudz mākslas nekā stingrie sadzīves standarti. Varbūt. Bet šis parāžas, šķiet, tagad kļuvušas tuvākas, vajadzīgākas, tajās mazāk manāmi centieni uz pārmaiņām, reformām, nekā tās bija „tur".

Tā tas būs tik ilgi, kamēr mēs būsim, gribēsim būt, kopā ar Latviju. Un lielum lielais trimdinieku daudzums grib viņu svešumā just, un pagaidām neko citu. Mēs gribam Latviju sev just visapkārt, par to nevar būt nekādu šaubu.

Cik ilgi tas būs? Laiks ir jauns ikvienas pieminas un atceres ienaidnieks, kaut arī, pirmā brīdī to dzirdot, mēs esam gatavi saukt — tas nav tiesa! Arī standarti nav mūžīgi — tie nomaina viens otru. Gan lielākā laika sprīdī asketisko mūku no pjedestāla notrieca vairāk laupīt un mazāk Dievu mīlēt kārais bruņinieks. Vai kādreiz nepienāks laiks, kad mūsu arājēlu, mūsu valsts cēlāju un brīvības cīnītāju mūsu acīs nenomainīs, piemēram, kāds auto braucējs un koželjāmais gumijas lielītājs? Bez paraugiem sabiedriskā dzīve nav domājama. Amerikas latviešu sabiedrība seko pavisam citiem standartiem nekā mēs. Latvijas vārdam viņu uztverē ir pavisam cits saturs nekā mums.

Vai nebūt būs tam, kas visskaitākais mūsos? Vai iznīkt būs tieksmei celt savu valsti par jaunu, būvēt sagatauto, bet atkal brīvības sargātāju Latvijas pilsonim?

Mums priekšā atkal grūti ceļi, tumši ūdeņi un trauksmainas domas. Ko paturēt? Ko neprojām kā nederīgu? — Bet pirms tam izšķirsimies vēl par vienu, par svarīgāko: ņemsim Latviju, Latviju ņemsim līdz, slēgsim to vēl dziļāk sirdīs.

Dzejniekam jāpatur patiesība: „Latvija, tu gars, ne pelni ..."

V. Sk.

Ko raksta tautieši no Anglijas

Izvietošanās no angļu joslas darbā uz Angliju tagad notiek sistēmatiski. Daudzi tautieši jau nonākuši Anglijā ne vien transitnometnēs, bet pārvietoti jau arī uz izvietošanas vietām. Par turienes apstākļiem, paturot prātā reālitātes, atsauksmes no tautiešiem labvēlīgas. Tā no transitnometnes maijā kāda tautiete raksta:

„Šodien pie mums bija sūtnis Zariņš un stāstīja, ka arī mūsu ģimenes pārvedīšot visā drīzumā, bet angļi jau daudz nerunā: izdod rīkojumu un tas viss. Sūtnis saka, lai tikai braucot, jo šeit vismaz dzīvošot paēduši, bet miljonāri jau nu nebūsim. Arī ļoti daudzi latvieši no Zviedrijas gribot iecelot Anglijā, bet tas ļoti grūti izdarāms.

Neklausiet, ko katrs raksta par šejienes apstākļiem. Daudzi bija sapņojuši šeit iebraucot par nezin' kādiem labumiem, un ja dzīve tik rožaina nav kā bija cerējuši, tad tūlīn raksta vēstules un saka, lai nebrauc. Es vēlreiz pasvītroju, ēdiens un drēbes būs labāk pieietamas nekā kur citur. Bezdarbnieku šeit nav, un tas ir galvenais.

Cilvēki te ļoti laipni un izpalīdzīgi. Ir tikai grūtības ar dzīvokļiem un tie ļoti dārgi: apm. 1—2 mārc. nedēļā, bet, ja jau pelna, tad var arī to samaksāt. Bet par to pagaidām nav jābēdā, jo visiem iebraucējiem būs jādzīvo „mītnēs", un tur apstākļi dažreiz pat labāki, nekā dzīvojot privāti, jo visur ir klāt (pat baraku mājiņās) vannas istabas. Grīdas ar grīdsegām, aizkari un viss cits vienkāršs, bet ļoti tīrs. Tajā nometnē, kur ir N., ir tāds direktors, kas sitas vai nost, lai tikai dabūtu mēbeles un visas citas mantiņas. Katliņi un virtuves piederumi te lēti, tos nebūtu vērts vest, bet krājiet ziepes, jo ar tām ir pagrūti.

Gultas veļu izdos visiem, tāpat dvieļus. Pienāca arī rīkojums, ka precētie pāri dzīvos kopā, bet pagaidām, kamēr vēl nav iekārtotas telpas, dzīvo atsevišķi. Tuvākās dienās tas nokārtosies.

Nupat biju vakariņās, bija zupa, 2 gabali aknas un 1 cepta desiņa ar salātiem un kartupeļiem, un tad vēl liels gabals biskvīta ar ievārījumu.

Angļi grib ieturēt visus pēc kārtu piederības. Piem., biroja personāls ēd pie atsevišķa galda, kas apklāts ar galdautu, galda vidū puķes, pusdienotājus apkalpo. Pārējie ēd tai pašā telpā, tikai pie balti berztiem galdiem un paši apkalpojas. Tas esot „respekta" dēļ. Mēs gan mēģinājām iestāstīt, ka pie mums tā nebija parasts, bet nekā nevarējām grozīt. Tāpat istabas biroja darbiniekiem ēkas atsevišķā nodalījumā un arī atsevišķas vannas telpas."

Galējību pasaule

Igauņu laikraksts „Eesti Rada" sniedz kāda sava tautieša vēstuli no Venecuelas, kur tas nodzīvojis apm. gadu un kas var interesēt arī latviešus.

— Varbūt es noziedzos pret Venecuelu, — raksta igaunis, — ja saku, ka šī zeme eiropiešiem nav pieņemama. Īpaši gribu brīdināt ģimenes cilvēkus ar bērniem, jo šo zemi nepieņemamu nepadara vis tikai tropiskais klimats, bet arī primitīvie dzīves apstākļi. Domāt te par ātru turības iegūšanu ir līdzīja un iespējams ir vienīgi grūts roku darbs. Piemēram, mana alga ir 800 bolivaru mēnesī, ar ko tikko iznāk uzturam un dzīvoklim. Dzīves dārdzība ir liela un par apģērbiem nav ko domāt. Ja kādam ir lieli kapitāli, tad, protams, cita lieta, jo kapitālu te vieglāk pavairot nekā Amerikā. Varbūt tāpēc te arī vērojama parādība, ka emigracijas kustība Venecuelā ir lielāka par imigrāciju un baltie še neuzturas ilgi. Valsts forma ir gan demokratiska, bet, kamēr es še esmu, ir notikuši vairāki lielāki nemieri. Vēlēšanās parasti uzvar tie, kam ir nauda vai bruņota vara aizmugurē. Darbojas arī komūnistu partija.

Lauksaimniecības produktu izvēle nav liela un tos pa lielākai daļai ieved no ASV. Ābolus, piem., ieved no Kalifornijas un tie maksā 1 bolivaru gabalā. Ienākumus visvairāk dod naftas lauki. Sociālās atšķirības lielas — bagātnieki dzīvo greznās savrupmājās, bet daudzi pārnakšņo zem tiltiem. Veikali pilni precēm no visas pasaules, bet preču cenas ļoti dārgas. Sociālās palīdzības likumdošana bērnu autos. Piem., ir gan modernas slimnīcas, bet viduvēra venecuelietim tās nav pieietamas dārguma dēļ.

LCK jaunajā mītnē

Latviešu Centrālās Komitejas vajadzībām pabeigta mītnes izbūve Valkas nometnē pie Nirnbergas, uz kurieni jau pārcēlies LCK kancelejas vadītājs J. Venners. LCK jaunā pasta adrese: (13a) Moorenbrunn üb. Feucht b. Nürnberg, Lettenlager „Valka". Uz šo adresi sūtāma arī visa LCK kancelejai domātā sarakste. Telegrammas adresējamas: LCK — Valka, Moorenbrunn über Feucht. Telefoniskām sarunām katrā laikā izmantojami tālruņi Nürnberg 26182, 26183. LCK locekļu dežūru dienas un adreses paziņos vēlāk.

Valkas nometne no Nirnbergas galvenās stacijas sasniedzama, braucot ar vilcienu līdz Mercfeldai (Rangierbahnhof līnija). Dienā apgrozās 16 pāru vilcienu. No Nirnbergas galvenās stacijas var arī braukt ar autobusu pa Allersbergera ielu un izkāpšanai prasīt tuvāko piestātni internēto nometnei vai Langvaseram, kur līdzās atrodas Valka, vai ar 1. tramvaju (atiet ik 15 min.) virzienā pa labi līdz gala stacijai un atlikušos 2,5 km iet kājām.

Nometņu dzīve

Pie LSK Minchenē (Ainmillerstr. 7, II) ar 1. maiju darbojas zobārstniecības kabinets. Ārste zobu slimībās J. Grāvele pieņem pirmdienās, trešdienās un piektdienās no pl. 10—12 un otrdienās un ceturtdienās no pl. 14—16.

Eslingenas latviešu kolonijas darbnīcas pagājušā nedēļā apmeklēja UNRRAs galvenās mītnes pārstāve Dunkelberga. Viņas pārziņā atrodas visas DP darbnīcas, kas izpilda amerikāņu armijas pasūtinājumus. Viņa solījās gādāt par jaunām darba iespējām un, lai armija turpmāk varētu nodot lielākus pasūtinājumus, apsolīja rūpēties par Eslingenas šūšanas darbnīcas paplašināšanu, nododot tās lietošanā vēl 20 šujammašīnu.

60 latviešu bij. gaisa izpalīgu, kas no Italijas un Ēģiptes gūstekņu nometnēm bija pārvietoti uz amerikāņu joslu Vācijā, tagad atbrīvoti.

Pēc divu gadu ilgas gūstniecības Ziemeļafrikā — Alžīrā, šinīs dienās Eslingenā ieradās kurzemnieks V. Valentīns. Viņš stāsta, ka Alžīras gūstekņu nometnē bijuši 15 latviešu. Daļa to pag. gadā pieteikušies franču ārzemnieku leģionā un tagad atrodoties Indoķīnas džungļos. Viņu vidū esot Ārijs Šulcs no Snikeres, Imants Šmits no Rīgas, Arnolds Kārkliņš no Vecpils, Žanis Spāģis no Durbes, Bruno Zālītis (Viļa Lāča brālēns) no Rīgas, Zieds no Liepājas apkārtnes un Arnolds Kraukļis no Vidzemes. Indoķīnā franču ārzemnieku leģiona rindās esot ap 200 latviešu. Sibelebestā (Ziemeļafrikā) leģionā esot Žanis Apse no Dobeles, bet Serakijā — akmeņkalējs Sproģis no Rīgas. Vairāki latvieši pēc atbrīvošanas no gūsta palikuši darbā Francijā.

Pēc Tālavas ziņotāja informācijas, Brazilijas valdības pilnvarotie angļu joslā vervēšot 5000 personu izceļošanai uz Braziliju. Darbs paredzēts eiropiešiem nepiemērotā subtropiskā joslā. Kā zināms, mūsu sūtniecība ASV un arī šejienes latviešu pārstāvības neieteic doties nezināmos apstākļos uz Dienvidameriku, izņemot tos, kam tur dzīvo radi vai ticības brāļi.

MŪSU LASĪTĀJIEM

„Latvijas" nākošais numurs iznāks piektdien, 30. maijā.

Darba panākums

HOCHFELDAS NOMETNES TAUTAS AUGSTSKOLAS SASNIEGUMI AUGSBURGĀ

Augsburgā, Hochfeldas nometnē šinīs dienās pirmo darba gadu beidza latviešu tautas augstskola. Par tās darbību tautas augstskolas vadītājs Linde izteicās:

Tautas augstskolas mērķis ir dot audzēkņiem praktisku arodu pamatzināšanas. Šī apsvēruma dēļ teorētiskās apmācības skolā sašaurināja līdz minimam un no vispārizglītojošām nodaļām atstāja tikai valodu kursus. Apmācības ievadīja tīri praktiskā gultnē, lai 3—4 mēnešu ilgajā apmācības laikā kursanti iegūtu zināšanas, kas tiem garantētu vismaz kvalificēta strādnieka darba iespējas. Darbs, kas sākumā sadalījās tikai daiļamatniecības, amatniecības un valodu nodaļās, itin drīz sazarojās kuplā apakšnodaļu skaitā: sudrabkaļu, koktēlniecības, ādas izstrādājumu, audēju, dekorātīvās glezniecības, drēbnieku un šuvēju, kurpnieku, mūrnieku, namdaru, galdnieku, frizieru, radio techniķu, elektro installātoru, automechaniķu, atslēdznieku, masieru, dārzkopju, biškopju, putnkopju, komerczinību, angļu, vācu un franču valodas grupās. Izvēloties šādas nodaļas, bija jāvadās no attiecīgu speciālistu piesaistīšanas iespējām un jāiegaumē arī apmācību praktisko nodarbību organizēšanas grūtības. Apmācībai izmantojām jau nometnē noorganizētās darbnīcas un izveidojām vairākas jaunas: radio, automechaniķu, elektro installātoru, drēbnieku, apavu virsu taisītāju, koktēlniecības, sudrabkaļu, ādģēru, dāmu frizieru uc, kas blakus apmācību darbam sekmīgi strādā arī praktiskā ražošanā. Būvnozares audzēkņu apmācība norisinājās, remontējot sagrautās nometnes telpas darbnīcu un kursu vajadzībām un ceļot jaunu celtni mechaniskai darbnīcai.

Kursus beiguši 192 tautieši, bet pašreiz vēl mācās ap 350 kursantu. 45% nometnes pieaugušo iemītnieku apmeklē vai jau beiguši kādu tautas augstskolas kursu. Radiodarbnīcas gatavo skaļruņus, maiņkondensātorus, radio aparātus un mērinstrumentus. Elektrisko sildķermeņu darbnīca — gludekļus, sildītājus un plītiņas, daiļamatnieki — tautiskās rotas, gredzenus, saktas, dažādus apkalumus utt. Visās nometnes darbnīcās redzam bijušos grāmatvežus, skolotājus, farmaceitus un biroju darbiniekus. Drēbnieku darbnīcā strādā kāds bij. pagasta sekretārs un dzelzceļa ierēdnis, kurpnieku darbnīcā — grāmatvedis. Kāds biroja vadītājs tagad sekmīgi vada sudrabkaļu darbnīcu, bet bijušais skolotājs tagad ir galdnieku darbnīcas vadītājs. Apm. 75% no nometnes darbnīcās nodarbinātiem savu arodniecisko pamatizglītību baudījuši tautas augstskolā. 7 kursus beigušie izturējuši zeļļu pārbaudījumus latviešu amatnieku savienības komisijā. Zeļļu pārbaudēm gatavojas arī vairāki daiļamatniecības kursus beigušie.

Bet arī Hochfeldā, tāpat kā daudz citās vietās, kursu dalībnieku vidū maz jaunatnes. Kursu apmeklētāju vecumu grupas raksturo šādi skaitļi: līdz 20 gadu vecumam ir 6%, no 20—30 g. — 15% un no 30—50 g. — 70%. Vecākais kursu dalībnieks ir 72 g. v. Bērziņa tēvs, kas, darbodamies būvniecības nozarē, kļuvis īsts lietpratējs. Kursus apmeklē arī vairāki privāti dzīvojošie tautieši, tāpat arī citu nometņu iemītnieki.

Mācības gadā vidū amata apmācībā iesaistījās arī ģimnazijas audzēkņi, sadaloties pa 8 dažādām daiļamatniecības un amatniecības nozarēm un strādājot 4—6 stundas nedēļā. Tādā kārtā Hochfeldas latviešu tautas augstskola tagad izvērtusies par plašu pasākumu, kura 4 mēnešu budžets sasniedz RM 20.000.—. Bijis iespējams RM 15.000.— ieguldīt ražošanas līdzekļos un dot ik mēnešus ap RM 1000.— atlikuma.

Veiktais darbs pieredzi devis arī kursu organizētājiem. Tās nozīme it sevišķi iegaumējama, ja apsveram grūtības materiālu, darba rīku un citu nepieciešamo piederumu sagādē. Gandarījums par pūlēm ir iespējas, kas pavērušās desmitiem un simtiem tautiešu, kas jau pašreiz izlieto iegūtās zināšanas praktiskā darbā.

A. Rudzis

Pēc diviem nometnes gadiem

Ingolštate, liekas, bija pirmā vieta Bavārijā, kur jau 1945. g. maija pirmajās dienās izveidojās latviešu nometne. Šos divus neapskaužamās DP dzīves gadus Ingolštates 550 latvieši, dzīvodami ārēji labos apstākļos, nav pavadījuši dīkā. Kā jau lielāko tiesu nelielās nometnēs, arī te speciālistu trūkuma dēļ bijis maz iespēju sarīkot praktisko arodu kursus vai organizēt techniskas skolas. Tomēr pāris desmit tautiešu gan pašu nometnes, gan kopējos UNRRAs pasākumos ieguvuši pamata zināšanas un prasmi kādā praktiskā darba nozarē. Virsmežziņa K. Viganta vadītus 3 mēnešu koku šķirotāju kursus nupat beidza 12 nometnes iemītnieki. Arī angļu valodas zināšanās manāms krietns progress: ja pirms 2 gadiem angliski varēja sarunāties tikai pāris cilvēku, tad tagad tādu ir vismaz divi desmiti. Diemžēl, pamaz vērības angļu valodai līdz šim veltījusi jaunatne, bet, cik tas nepareizi, to rāda fakti, ka mūsu tikko uz Angliju aizbraukušie tautieši ar pavisam vidējām angļu valodas zināšanām ir daudz labākā stāvoklī kā valodas nepratēji.

Nometnē viesojušies vai visi latviešu izcilākie mākslinieki, taču it rosīga bijusi arī pašu kultūrālā pašdarbība, par ko liecina 2 gados notikušie 72 dažādie sarīkojumi un 25 referātu vakari. Jāņa Cimzes vārdā nosaukto tautskolu divos izlaidumos beiguši 28 audzēkņi, no kuriem gan tikai trīs sākuši mācīties ko praktisku, bet pārējie turpina vispārējo izglītību. Svētīgu darbu veikusi Dr. J. Bišofa vadītā LSK pārstāvība, pie kam sevišķi bij. karavīri un tautieši sanatorijās pateicībā atceras nerimīgās darbinieces A. Markitānes pūles. LSK, kura ienākumi un līdzekļi bieži bijuši ierobežoti, apgādājis ar protezēm 14 invalidus un labdarīgiem mērķiem izdevis pavisam ap 15.000 marku.

Nometnes vadītājs kopš 1945. g. rudens ir inž. J. Upesleja, bet valdē pašreiz darbojas māc. A. Reinsons, P. Grinbergs, T. Pētersons, J. Osītis, J. Dabars un T. Grasis. Pieminamas vēl labās attiecības ar šejienes vācu iedzīvotājiem un iestādēm, kas lielā mērā ir mūsu zemē vairākus gadus dzīvojušā pilsētas vecākā Dr. Vēbera un šejienes vācu preses nopelns.

Arv. B.

Mūsu stāvoklis

(Turpinājums no 1. lpp.)

Sociālās nozares vadītājs J. Velkme ierosināja rīkoties vēl enerģiskāk un veikt praktiskus soļus emigrācijas iespēju pavairošanai. LCK vajadzētu atrast izceļošanai vēlamās zemēs cilvēkus, kas par mūsu vēlēšanos varētu informēt attiecīgu valstu valdības un vajadzības gadījumā sagatavot emigrantiem vietas.

Izglītības nozares vadītājs amerikāņu joslā inž. I. Zubāns norādīja uz grūtībām, kas kavē pārskološanos un arodu mācīšanos. Par spīti tam, tomēr ir arī panākumi. Skolu vadītājiem norādīts iekārtot nedaudzas stundas nedēļā minimālās arodu prasmes iemācīšanai vecākajām tautskolu un visiem ģimnaziju audzēkņiem. Pēdējā laikā uzlabojusies valodu mācīšanās.

Sēdes nobeigumā prof. P. Starcs iepazīstināja LCK ar tautkopības padomes līdzšinējiem veikumiem un turpmākā darba nodomiem tautas audzināšanā un tās locekļu fiziskās un morālās veselības saglabāšanā. Šajā darbā vislielākā aktivitāte jāparāda nometņu komitejām, visiem spēkiem novēršot dažā vietā pat dziļi ieviesušās nevēlamās parādības. Tautkopības padome nodomājusi izdot brošūras par fiziskās un morālās veselības sargāšanu un saglabāšanu.

Arv. Bolšteins

GRĀMATNĪCĀ „BURTNIEKS" ESLINGENĀ

Nellingera ielā 8 (Nekāras tilta galā),

DABŪJAMI SEKOJOŠI IZDEVUMI:

S. Vidberga 4 zīm. Dziesmu dienai Eslingenā, **S. Vidberga** „Sāpju ceļš", **A. Bērziņa** „4 Gospells" (4 evanģeliji ilustrācijās), **L. Bērziņa** pasaka „Laimīgais Ansis" (A. Bērziņa ilustr.), **Archibīskapa T. Grīnberga** „Bitītes" kalendārs 1947. g., **A. Baumaņa** „Latviešu kalendārs" 1947. g., **A. Baumaņa** „Tautasdziesmu izlase", **A. Baumaņa** „Latvian Poetry", **Raiņa** „Daugava", **K. Skalbes** „Pīlītes", **V. Mežezera** „Trimdas grāmata" (J. Kalmītes ilustr.), **M. Timmas** pasaka „Pienenīte" (A. Ogules ilustr.), **I. Leimanes** „Vilkaču mantiniece", **Fr. Zālīša** „Latvijas vēsture", Latviski-angl.-vāciska ilustr. vārdnīca ar S. Vidberga ilustr., **Doras Švīkules** „Zāļu tējas", **agr. J. Dambja** „Laba un tīra piena iegūšana", **mag. rer. nat. J. Valuntas** „Organiskā ķīmija", dipl. ing. **J. Radziņa** „Betons un dzelzbetons", ing. elektr. **S. Draškas** „Prakt. elektroinstallātora rokas grāmata" un citi vērtīgi daiļliterātūras un praktiska rakstura izdevumi.

Laikraksta „Latvija" un mēnešraksta „Ceļš" pārstāvniecība Eslingenā

Vitauts Kalve — VĒSTURISKAIS STĀSTS 5.

Tālākas attīstības iespējas

Varētu vēl pieminēt I. Leimanes romāna fragmentu (Laiks 1946. V.), kura darbība notiek lielā Ziemeļu kara laikā. Tomēr, ja varam spriest no fragmenta, sacerējums nav pieskaitāms vēstures stāstiem. Sacerētājas nolūks ir radīt īpatnēja temperamenta cilvēku vētrainos pārdzīvojumus, viņa to dara ar kāpinājumiem, kas robežojas ar fantastiku un teiksmainību. Vide un laikmets te var būt tikai fons un dekorācija spilgtuma sakāpināšanai. Tā kā šādi nereāli kāpinājumi mums pa laikam neliekas ērti savienojami ar šodienu, pastāv tieksme tos pārnest pagātnē, kur arī neiespējamais liekas iespējams, kā visu laiku pasakās ar savu „reiz bija..." Tādiem sacerējumiem ir svešas vēstures stāstnieka pūles un rūpes, un tie pieskaitāmi ziemeļzemēs un Vācijā iemīļotiem teiksmu (sagu) romāniem. Šo romāna paveidu kopušas mūsu rakstniecībā Aīda Niedra, I. Leimane pati (Vilkaču mantiniece), jaunākā iesācēja Kora, un tāda ievirze bija arī I. Liepsalas pirmajiem stāstiem. Kopīgās pazīmes: vairāk vai mazāk fantastikas, ļoti brīva rakstura veidošana, noskaņā kāpinātas, bet bieži vien neiespējamas situācijas, vairāk vai mazāk archaizēta un ritmizēta valoda. Ierosinātājs paraugs ārzemju rakstniecībā šīm rakstniecēm laikam gan Zigrida Undsete.

Toties mēs varējām atzīmēt divus rakstniekus, kas pūlas īsta vēsturiskā stāsta veidošanā un ne bez sekmēm. Formālā apdare vairāk nodarbina O. Liepiņu un J. Miesnieku, tie pūlas apgūt vēsturiskā stāsta tradicionālos tipus. J. Sarma un A. Baumanis vairāk izceļas ar iejušanos laikmeta savdabīgajā dzīvē un vides īpatnībās. Bet visi 4 paliek reālistiskā vēstures stāsta robežās. Tas liecina par šiem autoriem labu, tas liecina varbūt vispār par mūsu stāstniecības pagriezienu jauna reālisma virzienā.

Stāstu mākslas vērtība, protams, nekad nav mērojama ar vēstures zināšanām, bet vēsturiskajā stāstā tās ir un paliek tomēr priekšnosacījums. Tādēļ labs vēsturisks stāsts var rasties tikai kā ilgu un rūpīgu studiju auglis. Vēstures stāsts ir jāraksta pēc vēstures avotiem. Iespējams pat, ka epiķim vajadzīga vēl lielāka iedziļināšanās vēstures avotos nekā vēstures pētniekam, kas bieži apmierinās ar pagātnes galveno līniju tulkošanu, kamēr vēstures stāstniekam jānonāk arvien līdz īstai laikmeta atdzīvināšanai. Tas nozīmē, ka trimdas apstākļos mūsu rakstniekiem būs jānodarbojas ar svešautu vēstures vielu. Latviešu vēstures stāsts var rasties tikai tur, kur atrodas latviešu vēstures avoti. Agrākajās studijās iegūtās vielas, ko dažs rakstnieks paņēmis līdzi atzīmju vai uzmetumu veidā, ilgākam laikam nepietiks.

Vēsturiskais stāsts, kā to atzīmējām jau agrāk, ir un paliek epiķa mēģinājumu un vingrinājumu lauks. Tikai par vingrināšanos varam skaitīt dzejas nodarbošanos ar svešu tautas dzīvi, kas savā dziļākā būtībā mums ir un paliks sveša un neuzminama. — Tikai vingrināšanās, kaut arī stāstniekam ļoti ieteicama, ir vēsturisko stāstu sacerēšana ar to, ka tā atļauj vieglāk atrast īsti episku pasaules skatījumu, ka tā gandrīz uzspiež citādi ar pūlēm meklējamo t. s. episko distanci. — Trešā nozīmē vēsturiskais stāsts ir izmēģinājums, kas ar savu prasību — stingri turēties pie avotu liecībām — neļauj stāstniekam saraut sakarus ar konkrēto īstenību un tā tuvina reālismam. Jauna reālisma ievirze katrā ziņā ļoti derētu mūsu stāstniecības atsvaigošanai un tālāk virzīšanai.

Uz lielās skaidrības ceļa

OLAFA ILZIŅA KONCERTS AUGSBURGĀ

Tais laimīgajos gados, kad mums bija sava pajumte un rītdienas jautājumi nerādījās sarežģītāki par laika paregojumiem meteoroloģiskā biļetenā, Nac. operā viesojās dažs labs slavens sveštautietis. Ja runājam par vijolniekiem, cik daudz apbrīnas veltījām Hubermanim, Marto, Pšichodam, Oistracham uc! Pie tam šai apbrīnā bija arī drusku skaudības. Teicām: jā, mums arī ir konservatorija, opera, kas pulka izmaksā nodokļu maksātājiem, bet, lūk, tādu vīru nava! Un vai tad šīs iestādes maz vajadzīgas? — sprieda skeptiķi, kuru balsis saimniecisku svārstību posmos skanēja diezgan skaļi. Konservatorijas uzdevums nebija audzināt brīnumbērnus, ne starptautiskus virtuozus (par to nedomā neviena konservatorija), bet ieplūdināt tautā pietiekamu skaitu izglītotu mūzikas darbinieku, mākslinieku un paidagogu, kas celtu un uzturētu mūsu mūzikas kultūras līmeni vispār. Ja šis līmenis ir augsts, tanī kā auglīgā pamatslānī uzaug laiku pa laikam arī dažs brīnumzieds. Tā tas ir visur un bija arī pie mums. Mēs tikai bijām drusku nepacietīgi. Tomēr bija tālredzīgi saimnieki, kas nedēstīja kokus vienai dienai. Savas pajumtes mums vairs nava, mūsu bekons un sviests sen apēsti. No šī viedokļa esam nabagi, taču ne tik lielā mērā, kā to dažbrīd iedomājamies. Nav mums pašu operas, kur laipni uzņemt sveštautiešu slavenības, toties ir talanti, kas svešās mājās var viņus cienīgi aizstāt. Mums arī patīk, kad tos apbrīno citi. Pietiek viena tāda latvieša vārdam parādīties kādā nelatviešu avīzē, lai mums it kā ar reizi paaugtu spārni un rastos tīkama kopības apziņa.

Un bija arī laiks, kad katrā nometnē pat uzņēmīgi diletanti savāca pilnas zāles un kases. Tas pagāja, labi: pelavas jāizvētī. Bet nupat svētdien bija izdevība vērot, ka Olafs Ilziņš savā koncertā Augsburgas operas zālē izskatījās diezgan vientuļš. Vai mēs jau būtu tiktāl, ka laba varētu būt par daudz? Es nezinu, par cik šai reizē vainojami koncerta rīkotāji, par cik tie, kas šai svētdienas rītā aizgāja kaut kur citur vai vienkārši palika mājās. Varbūt tas ir tikai nelāga gadījums. Taču tas var vedināt uz skeptiskām pārdomām: vai visi tie nacionālās kultūras jautājumi, kuŗus kaŗu gadījumos lielvalstis izvirza propagandas priekšplānā un arī mēs savās trimdinieku gaitās pārcilājam, ir maz tik svarīgi? Vai tas nav tautas tērps, ko uzvelkam dziesmu svētkos? Vai dzīve neiet kādu citu, rupju, lēnu un pelēku ceļu, ko reizēm apgrezno idejām un mākslas karogiem, kad rādās ar to vieglāk tikt pie maizes? Un tad — vai īstenībā nav vienalga, kādi cilvēku miljoni gozējas šīs saules gaismā — latvieši, krievi, vāci vai amerikāņi? Kāds jau vienmēr būs, arī ja mūsu nebūs. Varbūt tas tā nava, bet par to padomāt kādā klusā brīdī katram būtu ieteicams.

Laikrakstos esam lasījuši cildinājumus par igauņu vijolnieku Aumeri, jūsmīgus salīdzinājumus ar Paganīni. Derētu izvairīties no tādas lētas žurnālistiskas reklāmas, kas nekā nesaka patiesam mūzikas mīļotājam. Mēs neesam Paganīni dzirdējuši. Šai gadījumā pietiek, ja sakām Olafs Ilziņš, jo tāds mums ir tikai viens, un arī citām tautām tādu nav duciem. Viņš ir izaudzis mūsu acu priekšā, tā kā, lūk, nemaz negribas lāgā ticēt, ka tas varētu būt kas vienreizīgs. Kad priekš dažiem gadiem viņš vēl sēdēja Nac. operas orķestrī pie septītās pults, kādā radio pārraidījuma reizē, kur Ilziņam bija jāspēlē solo, diriģents Jānis Kalniņš teica: „Redziet, tādi mums sēd pie septītās pults, kādi tad vēl nesēd pie citām!" Tiesa, pie pirmās sēdēja viņa skolotājs prof. A. Norītis.

Tagad Ilziņš pāraudzis visām pultīm un aug joprojām. To varēja konstatēt tie, kas viņa spēli trimdā ilgāku laiku nebija dzirdējuši, noklausoties Bacha čakonas atskaņojumu. Tas ir virišķības un lielās skaidrības ceļš, pa kuŗu vijolnieks sācis iet, izsverot katru toni un katru teikumu ar tādu precizitāti, kas atgādina klavesīna pērļainību, protams, savienotu ar stīgu instrumenta priekšrocībām — smeldzi un dziļumu. Čakonas temas jautājumi un atbildes mijās tik jaukā dažādībā un stingrā kopliedējumā kā neaizmirstams grieķu prātnieku dialogs, dziļš, reizēm grūtsirdīgs, taču optimistisks, gaišu izskaņu. Mendelsona koncerts, ko Ilziņš atskaņoja tālākajā programmas gaitā, īstenībā nav virtuozu koncerts, nebūdams pārāk ciets rieksts techniskā, ne garīgā satvarā, ir arī, varētu teikt, diezgan „nospēlēts". Ja neskaita ļoti straujā tempā spēlēto pēdējo daļu, Ilziņa tulkojums turējās tradiciju robežās, taču ar tādu plastiku un toņa sulīgumu, ka klausījāmies it kā pirmo reizi (allaž īsteni māksliniecisks atskaņojuma noslēpums!)

Programmas otrajā daļā Kreislera aranžējumi un Sarazates fantazija par Karmenas motīviem. Tercas, sekstas, akordu sekvences, flažoleti, chromatismi — viss tas burvju arsenāls, pēc kā kāro vijoļspēlē sensāciju mīļotāji, te nobira kā daudzkrāsainu spridzekļu lietus, reizēm gluži neomulīgā tempā, nekā nezaudējot skaidrību un, liekas, nebūt neizsmeļot vijolnieka technikas iespējas. Visam tam klāt arī vajadzīgais temperamenta eleksīrs, taču bez pozes un salkanības — gluži vienkārši, tādēļ tik neticami viegli! Ne pārāk kuplā klausītāju draudze toties bija jo ciešāka un vienprātīgāka aplausos un piedevu izvilināšanā. Pie klavierēm savu atbildīgo uzdevumu ar diezgan krietnu rutīnu un precizitāti veica Nadežda Ilziņa, taču — spēki pārāk nevienādi, tā kā mūzikālā sadarbībā līdzsvara trūkums starp nodomiem un varēšanu vietumis nepagāja nemanīti.

Knuts Lesiņš

Aīda Niedra

Mātei

No švābu zemes lejas sūtu tev,
Māt', sveicienu pie klusās Tirzas
malas,
Vīd zilā tālē svešu kalnu salas
Vien nakšu sapņus paņēmi tu sev...
Nu prasi man: cik ilgi tumsas alās
Vēl klejos gan tavs nemierīgais gars?
gars?
Tvīkst mūsu zemē ziedošs pavasars
No naktīm dienas bēg un mūžam
dalās.
Ņem manu sveicienu, tu, bārā māt',
Pret kalnu ceļš vēl iet un nevar stāt!

Direktora kunga anekdots

Mums te, 8. barakā, ir tāds mazs savējo pulciņš. Visi tikai inteliģenti cilvēki, mazākais ar nepabeigtu augstskolas izglītību.

Mēdzam vakaros sapulcēties vai nu pie direktora kunga, vai pie vicedirektora kunga, vai brandmajora kunga, vai pie skolas pārziņa kunga. Pacilājam dāmas un kalpus. Citreiz parunājamies tāpat. Vaļas mums visiem gana, visi esam savā laikā kas bijuši, nav vairs vajadzības tikt komitejās vai kā citādi plēsties. Un tas tik vēl trūka, ka tagad, kur esam, tā teikt, pret savu gribu pārvietoti, mēs kaut ko strādātu. Lai trako, kam tīk trakot.

Vienu vakaru, kad bijām sapulcējušies pie namsaimnieka kundzes, direktora kungs izstāstīja anekdotu.

— Ziniet, viņš teica, — tas notika pirms kaŗa. Parīzē krievu emigrants saticis francūzi. Sarunājuši iet uz naktslokālu. Aizgājuši. Kā iegājuši ģērbtuvē, krievu emigrants apstingst. Tad garderobes dāmai pie rokas klāt, sāk to bučot. Bučo roku un pats klanās līdz zemei. Pēdīgi tomēr atraisījies, gājis francūzim līdz bārā. — Kas tad tas? — brīnījies francūzis. — Kā? — atbrīnījies krievu emigrants, — tā tak mūsu bijušā kņaziene Olga! Vai tad nepazināt? — Nē. Francūzis nebija pazinis. Bet nekas. Apsēdušies bārā, dzēruši absintu. Pēc brītiņa nāk puķu pārdevēja. Krievu emigrants atkal klanās trīs reiz līdz zemei, skūpsta šai roku, pēdīgi nopērk visas puķes, cik viņai to bijis, pasauc sulaini, liek tam aiznest visas puķes un nodot ar sveicienu garderobes dāmai. Kas tad tā atkal? — brīnījies francūzis. — Kā? — atbrīnījies krievu emigrants — Vai tad nepazināt? Tā tak mūsu bijušā lielkņaziene Olga! Francūzis nebija pazinis. Bet nekas. Izdzēruši absintu, samaksājuši, gājuši pēdīgi no lokāla prom.

Kā tikuši uz ielas, grabēdama garām aizbrauc ķerra. Francūzis cepuri nost, klanās līdz zemei, kamēr ķerra aiz stūŗa. Kas tad tas? — brīnījies krievu emigrants — Kā? — atbrīnījies francūzis — Vai tad neredzējāt? Tā ķerra kādreiz piederēja Napoleona galma dārzniekam.

Smējāmies visi par šo patiešām labo krievu emigranta piezobojumu. Vicedirektora kungs teica:

— Jā, ja! Tie nabaga krievu emigranti . . .

Brandmajora kungs teica:

— Jā, jā! Tādas lietas patiešām var gadīties tikai krievu emigrantiem, vai nē, muitas inspektora kungs?

— Pats par sevi saprotams! — atteica muitas inspektora kungs. — Emigrantu psīcholoģija vispār ir bēdīga lieta.

Bet namsaimnieka kundze nopūtās: — Labi gan, ka mēs neesam emigranti, bet tikai DP. Citādi ar laiku arī par mums varētu sākt jokus stāstīt.

Dīpītis L.,
stud. rer. homo sapiensis

Chronika

Operas baletsoliste Vera Ļichačova Biberbachā noorganizējusi privātu baleta skolu, kuŗā pēc rūpīgas izlases uzņemtas 25 audzēknes. Biberbachas vācu sabiedrībā interese par skolas darbu liela. Māksliniece kopā ar tautas teātra dejotāju Ievu Bidiņu sarīkojusi arī vairākus baletvakarus.

Anšlava Eglīša noveles Uguns pilsēta Stokholmā izdevis Zelta Ābeles apgāds Universalās bibliotēkas sērijā.

A. Silzemnieka apgāds izdevis Viļa Lesiņa dzejojumu Leģenda, Arvīda Soduma ilustrātīvā ietērpā.

Grāmatu Drauga apgāds (H. Rudzītis) izdevis Fr. Zālīša sastādīto un E. Nagobada pārstrādāto un papildināto Latvijas vēsturi skolām un pašmācībai un to pašu autoru Viduslaiku vēsturi skolām un pašmācībai. Apgāda Tautas Bibliotēkas sērijā iznācis Ilonas Leimanes romāna Vilkaču mantiniece trešais iespiedums.

Pāvila Klāna noveles Salgales Madonna Ernas Geistautes grafiskā iekārtojumā izdevis Viļa Štāla apgāds Kemptenē.

Knuts Lesiņš

Mūžības vīns

FANTASTISKA NOVELE

(2. turpinājums)

Nebēda grūti nopūtās, nolūkodamies ar skaudību savā kungā, tad paķēra savu kausu un sāka apstaigāt pudeļu rindas, attaisīdams gan vienu, gan otru no tām, kas vēl bija palikušas nebaudītas tai ceļā, ko vecais pats nebija varējis līdz galam nostaigāt. Bet ne Elzasas gaišie, ne klareti, ne tokajieša zeltainais smagais medus, ne Itālijas, ne Spānijas, ne Portugāles cēlākās dziras nekā nenodarīja viņa galvai, kas palika skaidra, un sirdij, kas smeldza slāpēs pēc aizmirstības, prieka un reibuma. Un kad viņš pagriezās, pamanījis, ka taisās izdzist svece, ko bija aizmirsis iedomāties, pār telpu noplandījās it kā mēļu sikspārņu ēnas un sākās klusa zumēšana visos kaktos, it kā lielam vijoļu pulkam iztālēm sēri skanot. Pēkšņi svece izdzisa, vīna garu zumēšana kļuva stiprāka un tajā viņš saklausīja kādu skumju balsi dziedam:

Reibas tvīkdams, nereibsi nenieka,
Nejust citu — nejušt sava prieka.
Tavas slāpes ātrāk nerimsies,
Kamēr mūžīb's vīna atdzersies.

Skribu-skrabu, skribu-skrabu,
Ķirmji sagrauž ļaunu, labu.

Sāpes, līksme nāk ar vienu mēru,
Dancot sācis, nebeigsi bez sēru.
Kas ir savam mūžam parādnieks,
Izbaudīs, ka pats sev kļuvis lieks.

Skribu-skrabu, skribu-skrabu,
Ķirmji sagrauž ļaunu, labu.

Ja tik vien šai zemē prieku meklē,
Paša krūtīs jūtīs mokas peklē.
Melnais zārks pēc baltās miesas sten,
Meklē ceļu, kas tev jāiet sen.

Skribu-skrabu, skribu-skrabu,
Ķirmji sagrauž ļaunu, labu.

Nebēdu pēkšņi sagrāba varenas bailes. Tupus, rāpus viņš sameklēja dzelzu durvis un iemetās lielajā pagrabā, kur, gar mucām sāpīgi apdauzījies, mazliet atguva sajēgu. Viss bija klusu. Mikla, rēna pagraba un vīna dvesma atveldzēja viņa nosvīdušo pieri.

„Tavu nelāgu meldiņu! Vai tomēr būšu bijis sareibis, pats neatjēgdams?" viņš nodomāja un devās ārā, lai sameklētu degleni un palīgus, kas palīdzētu nogādāt veco kungu gultā, jo viņu pašu tomēr vēl drebināja šermuļi, mazo vīna kambari iedomājoties.

Divi puiši nāca talkā un, saņēmuši Markoviusu kā vīna vāti, uznesa augšā namā. „Tīri kā beigts!" viens puisis noteica, viņu gultā guldīdams.

Un tā arī bija. Otrā rītā kļuva skaidrs, ka vecais kungs nomiris, no pēdējā reibuma neatskurbis. Vīna gari nemanot bija paņēmuši viņa labo dvēseli uz saviem mežģiņu spārniem. Un daudzi citi kungi, kas bija viņa pagraba cienītāji, teica, ka tāda nāve, tā sakot, tieši darba pienākumus veicot, esot labākais, kas cilvēkam mūža galā varot gadīties.

Bet Nebēda nu kļuva varens vīrs, jo Markoviuss, atraitnis un bez bērniem būdams, bija novēlējis testamentā viņam savu vīna pagrabu un pusi mantas. Otra puse pienācās viņa brālim, rātes kungam Sebastiānam.

III

Daudzu cienījamu pilsoņu sveicienus Nebēdam nācās atņemt, kad viņš, melnos svārkos tērpies, gaŗdibeni galvā un sudrabā kaltu spieķi rokā pastaigājās pa Rīgas ielām, un daža laba jaunava uzmeta viņam smaidīgu skatienu, par spīti un aizkaitinājumu citiem jauniem kungiem, kuŗiem tāpat bija melni svārki, gaŗdibenes un pat zeltā kalti spieķi, bet gaŗi, izstīdzējuši kakli un tievas kājas. Nebēda staigāja un atsmaidīja visiem, bet sirds viņam smeldza: Ak, kaut nu mani tēvs, māte redzētu, kādā esmu godā! Bet tēvs, māte gulēja smilšu kalniņā, un Nebēdam bija žēl visu to labo vārdu, kuŗus viņš tagad būtu viņiem teicis un kas savā laikā palika nepateikti. Un kad šie labie vārdi un nožēlas pārpludināja viņa sirdi kā vižņi no ziemas važām atbrīvojušos upi, viņš lika iejūgt divjūgu un brauca meklēt vecāku kapa vietas. Bet tur, kur viņš domājās tās esam, bija tik daudz apzāļojušu pauguru, kam krusti sen bija satrūdējuši, ka nebija ko domāt sameklēt īstos. Tā nu viņš nevarēja uzcelt tai vietā staltu pieminekli, kā bija nodomājis, un tik vien jaudāja pieglaust asaraino vaigu apzāļojušai zemei, velti taujādams:

Izlasīju smilšu kalnu
Pa vienam graudiņam,
To vietiņu meklēdams,
Kur guļ mana māmulīte.

Bet, kad viņš tā gulēja, klausīdamies koku šalkšanā un bišu zumēšanā zālē, zemes vēsums, zāļu un puķu smarža, ko viņš ieelpoja, viesa lielu mieru viņa krūtīs, un viņam likās, ka būtu apjautis kaut ko tik lielu un skaistu, kas padara mirkli par mūžību un mūžību par mirkli. Tā guļot, viņš saprata kokus, zāli un putnus, bites un sienāžus, visu dzīvo radību, kas bezgalīgā krāšņā straumē cirtās pret kādu neminamu krastu, nesaplokot un nekā nezaudējot, tāpat kā jūra nekā nezaudē, ļaujot viļņiem pret liedagu šķiesties . . .

Mazs kukainītis džinkstēdams ieskrēja viņam ausī, viņš atmodās no aizmirstības, piecēlās un, galvai vēl kā vieglā reibā tvīkstot, devās naskiem soļiem projām, it kā viņu gaidītu kāds steidzams, priecīgs darbs. Bet — jo tālāk viņš gāja, jo smagāki vērtās viņa soļi un skumjāks tapa prāts. Tur, lūk, stāvēja viņa divjūgs, un retie ceļa gājēji ar cieņu to uzlūkoja un cēla cepures pa gabalu, viņu pašu ieraugot, jo viņš bija smalks kungs. Tikai, nevienas pazīstamas sejas starp tiem nebija, neviena kaut vismuļķākā cilvēciņa, kam viņš varētu pieiet klāt, uzsist uz pleca un teikt: „Ko nu sveicini! Es taču esmu Jānis Nebēda, dzērājpuisis, vai neatceries?"

Kalnā viņš redzēja jaunu arāju aram, piegāja klāt, padeva dievpalīgu un bilda: „Klausies, vai zini, kādēļ cilvēks dzīvo pasaulē?"

Arājs apturēja zirgu, pakasīja aiz auss, sarausa ūzas un apmulsis paskatījās saulē, tad — svešiniekā: „Vai, kungs! Aizmirsu gan tēvam, mātei uzprasīt, kādēļ mani, tādu muļķi, pasaulē laiduši. Un nav jau laika tādas lietas izdomāt. Jums tās vaļas vairāk — varbūt jūs pats..."

„Kad nezini — nezini, še tev dālderis," arājam naudas gabalu saujā iespiezdams, Nebēda noteica un sēdās divjūgā. Gar lauka malu braucot, viņš dzirdēja, kā arājs dziedāja:

Lai tie mira, kam bij vaļa,
Man nebija patapiņas:
Zīda pļavas man nepļautas,
Zelta kalni neecēti.

Cik ilgi viņi visi tā dzīvos?! — Nebēda domāja un brauca atpakaļ pie Rīgas kungiem, kuŗiem vaļas gan bija, bet kas nodarbojās ar citām lietām. Varas viņi kāroja un slavas un bagātības. Un tie, kam bija mazāk no visa tā, apskauda tos, kam bija vairāk. To Nebēda vairs lāgā nesaprata, jo visa kā viņam bija papilnam: nauda ir tikpat kā vara, bet slava viņam bija tāda kā nevienam citam. Visstingrākie amatu brālību dzērāji sašļuka kā vītušas puķes, Nebēdam pretī dzerot, no kam viņam pašam netika nekāda prieka, jo — kas tā par spēli, kur iznākums zināms? Bet ievērojams viņš tika, un joprojām viņu lūgtin lūdza visos godos, lai redzētu, kā viņš cilā dzērienu kausus: vai tur nav kādas blēdības vai acu apmānīšanas? Bet nekādu māņu tur nebija, un ļautiņi nesaprasmē kratīja galvas.

Pats lielkņazs, ķeizara brālēns, caur Rīgu braucot un par tādu vīru padzirdējis, vēlējās viņu redzēt un spēkiem mēroties, jo galmā viņam sen vairs nebija pretinieku.

Sešas reizes viņi lika pie mutes varenus raga kausus ar visstiprāko miestiņu, tad dzēra brandavīnu un konjaku līdz lielai rīta gaismai, kamēr ķeizara brālēns sabruka krēslā, un aizbrauca — apkaunots, nosūtīdams Nebēdam par dāvanu savu kažoku.

(Turpinājums sekos)

Kas un kur?

Vācijas angļu joslā ir tikai viens teātris, kas pats spēj sevi uzturēt — Minsteres pilsētas teātris.

Bernards Šovs īpašā manifestā prasījis vienkāršot angļu rakstību, jo ar to ikviens, kam pastāvīgi jāraksta angļu valodā, gadā ietaupītu divus mēnešus darba laika. Šovs arī ieteicis par starptautisko valodu izveidot tā saukto „pidžinu" — angļu valodas vienkāršotu žargonu, ko lieto ķīnieši un dažādas iedzimto tautas satiksmē ar eiropiešiem. Steidzīgi esot jāpāriet uz vārdu rakstības un izrunas saskaņošanu, kas arī vienkāršotu skolas mācības.

„Valkīra" ir pirmā Vagnera opera, kas kopš kaŗa beigām uzvesta Minchenē. Pēc premjēras pie Vagnera pieminekļa atrada noliktu vainagu, kuŗa lentē bija uzraksts: „Sirsnīgs apsveikums denacifikācijas gadījumā! — Pateicīgie mincheniešī." Vagners pašreiz pieder pie ASV visvairāk iecienītiem komponistiem. No Ņujorkas Metropolitena operas 26 pēc kaŗa uzvestajām operām vairums bija Vagnera darbi. Vagnera darbi arī Vācijā nebija aizliegti.

Pie Jēnas universitātes nodibināta bibliotēku un grāmatniecības mācības iestāde, kuŗā pēc trīsgadīgām studijām un pārbaudījumiem var iegūt diplomēta bibliotēkāra gradu. Tas ir akadēmisks grads.

Ņujorkas „Drāmas kritiķu grupa" par pagājušās ziemas sezonas labāko ārzemju lugu atzinusi Žana Pola Sartra darbu „Izeja aizliegta", kuŗa darbība norit ellē. Par labāko amerikāņu darbu atzīta Artura Millera luga „Visi mani dēli".

J. Āboliņš,
Brazilijas latviešu Palīdzības komitejas priekšsēdis

Palīdzības darbs Brazīlijā

Paejot piektajam Palīdzības komitejas darbības gadam, to pieminot, gribu pastāstīt par palīdzības darbu vispār Brazilijas latviešu kolonijā.

1941. gadā, kad sākās karš, Brazilijas latviešu nacionālajā apziņā dzima sajūta, dzima līdzjūtības jūtas saviem tautas brāļiem, par kuriem, lai gan trūka informācijas, jo sazināšanās nebija, radās nojauta, ka tuvu ir brīdis, kur mūsu dzīves ceļa malā gulēs mūsu brālis Lācars.

18. novembra priekšvakarā manā dzīvoklī bija pulcējušās 7 personas, kuras šai lietai bija gatavas strādāt un dažu labu savas ērtības brīdi izlietot, lai kaut ko darītu mūsu tuvinieku labad. Palīdzības komitejas sastāvā piedalījās pārstāvji no Latvijas konsulāta, latviešu baptistu draudzes, luterāņu aprindām un citiem, kopā 16 personas. Nākošās dienas vakarā, 18. novembra svinībās, Latvijas konsulāta sekretārs N. Ozoliņš pavēstīja Palīdzības komitejas nodibināšanos svinību dalībniekiem. Par palīdzības komitejas dibināšanos atsaucīgi rakstīja arī braziliešu prese, mūsu periodiskie izdevumi „Latvija", „Ausma", „Latv. Sūtn. Biļetens" Vašingtonā. Tieši pēc mēneša, t. i., 17. decembrī, Palīdzības komiteja saņēma oficiālo šejienes Sarkanā Krusta apstiprinājumu ar sekojošu nosaukumu: „Sub-Comitê de Socorros as Vitimas da Guerr a na Letonia".

Šajos 5 darbības gados, prātā paturot mūsu mazos spēkus, Palīdzības komiteja ir veikusi ievērojamus darbus. Ārpus palīdzības sūtījumiem, kuru kopvērtība sasniedz turpat 70.000 kruzeiru, daudz kalpots ar informāciju un padomu došanu bēgļiem, paziņu uzmeklēšanu kara laikā caur Sarkano Krustu un tagad izklīdušajā latviešu kolonijā Brazilijā.

Pēc Palīdzības komitejas nodibināšanās arī latviešu nodaļa pie šejienes krievu Palīdzības komitejas. Cik dzirdams, tad šī nodaļa paveikusi ievērojamu ziedojumu ievākšanu, Krievu Palīdzības komitejas attiecīgās summas pārvēršot mantās un sūtot uz krievu zemi. Vai šī palīdzība tiek justa arī Latvijā, to varbūt zināsim nākotnē.

Tad atkal kopš apmēram pusotra gada nodibinājās Ziedojumu vākšanas komisija ar konsulu G. Stālu, kas ir arī Palīdzības komitejas goda prezidents no dibināšanas dienas, un māc. Ž. Lukaišu priekšgalā. Šis komitejas devīze bija darboties ātri. Komisijas darbs noritēja paralēli Palīdzības komitejai, jo darba lauks bija un ir tās pats. Latvijas sūtniecības vadītājs Rio de Žaneiro V. Tomsons pat izteica bažas, ka divi koki tik tuvu kopā nevarēs labi augt un attīstīties. Tomēr Ziedojumu vākšanas komisija paveica lielu un ievērojamu ziedojumu ievākšanas darbu. Uz Zviedriju nosūtīti 55.000 kruzeiru, bet par to izlietošanu bijušas pārrunas. Pēc tam nauda nav vairs sūtīta, bet gan par ienākušiem kruzeiriem pirktas mantas, kuras komisija nodod Palīdzības komitejai nosūtīšanai pēc saviem ieskatiem.

Kopš kāda gada bijušais S. Paulo latviešu baptistu draudzes mācītājs R. K. Andermans dievkalpojuma laikā izteicās, ka lai tautieši savas artavas neizmētājot pa lielceļiem, jo, kad Brazilijā iebraukšot tautieši, tās varēšot nodot viņiem. Vairāki jau nododot viņa glabāšanā sainīšus. Ar to tad noskaidrojās, ka ir jau četras palīdzības vākšanas vietas mūsu bēgļiem Brazilijā. Rodas iespaids, ka nu gan bēgļiem vairs trūkums nebūs jācieš. Bet labi vērā liekot patiesībā padarīto, ir jāatzīst, ka nelabi iedarbojies šejienes „karstais klimats". Un te nu gribu teikt, ka oficiālā Palīdzības komiteja, kura savu darbu vada saziņā ar Sarkano Krustu, ir bijusi iniciātīvas piemēru devēja un turpina būt par piemēru regulārā darbībā vispār.

Ir, protams, nenoliedzama lieta, ka, ja palīdzības darbs būtu koordinēts, kopīgiem prātiem un spēkiem daudz kas būtu ritējis labāk. Ja nu arī Palīdzības komitejas personālā nesaskatām augstu amatu vīrus, bet tikai vienkāršos samariešus, tad tomēr ar sirds vientiesību varam sacīt, ka savu darbu darām, padomus uz katra soļa smeļamies pie Sarkanā Krusta, kura tiešā uzraudzībā un atbildībā ir katrs mūsu darījums. Palīdzības komitejai ir vēl tā priekšrocība, ka viņa var palikt sakaros ar šejienes latviešu koloniju un bēgļiem Eiropā arī tad, ja mūsu tagad atzītie diplomāti savu darbību būtu spiesti pārtraukt. Kā piemēru varu citēt šādu palīdzības komiteju esamību franču, itaļu, čechu un vēl citās kolonijās pirms dažiem gadiem, kad šo zemju politiskais stāvoklis bija neskaidrs un kļūmīgs. Tā nākotnē Palīdzības komitejas plecus var liekt vēl lielas vētras un atbildības smagums, uz ko jau tagad, 6. darbības gadu iesākot, jāgatavojas.

„Jauna tauta - DP" jeb „eiropieši bez sejas"

AMERIKĀŅU PRESE PAR PĀRVIETOTO PERSONU PROBLĒMU

„Newsweek" 12. aprīļa numurā vairākos rakstos pieskaras bēgļu un DP jautājumam. Džozefs B. Filipss rakstā „Eiropas cilvēki bez sejas" atzīst, ka šāds apzīmējums simtiem tūkstošiem pārvietoto personu gan ir cietsirdīgs, bet ne cietsirdīgāks par pašiem faktiem. Un fakti ir tādi, ka šie cilvēki dzīvo it kā kādā ēnu zemē starp dzīvi un neeksistēšanu. Izņemot laikrakstu ievadrakstos, dažādu viņiem labvēlīgu organizāciju brošūrās un uzsaukumos, kā arī nedaudzo UNRRAs un armijas darbinieku apziņā, kas ar tiem saskārušies, šie cilvēki eksistē vairs tikai kā nenoteikta, bezpersonīga problēma. Sekmes, ar kādām viņi kopš kara beigām savākti un aprūpēti, tikai atvieglojusi viņu pazušanu no pasaules apziņas.

Raksta autors tālāk saka, ka kādi 850.000 pārvietoto, kas nāk galvenokārt no Padomju Savienības vai tās noteikšanā esošiem apgabaliem, nekādā gadījumā nevarēs vai negribēs atgriezties. Tie vai nu jātur nometnēs nenoteiktu laiku, vai arī jādod viņiem emigrācijas iespējas. Šis uzdevums sagaida IRO. Šo cilvēku vidū lielākā grupa pēc UNRRAs sarakstiem ir 95.427 lauksaimnieki, mednieki, zvejnieki un mežinieki, to vidū 5440 mācītu agronomu. Nākošā lielākā grupa ir 41.618 ierēdņu, rēķinvežu, grāmatvežu, biroju darbinieku, no tiem 5180 agrāk bijuši vadītājos posteņos. Nākošās grupas: 26.865 inženieri, aktieri, rakstnieki, mākslinieki, skolotāji un citu, līdzīgu profesiju darbinieki; 11.794 veselības nozaru darbinieki; 21.175 būvstrādnieki; 7608 agrākie metallstrādnieki, 27.850 sakaru un transporta darbinieku, 22.066 mājkalpotāji un 22.695 drēbnieki un šuvējas. Apmēram pusei no tiem 850.000, kam būs jātrod jaunas mājas, ir kāda īpaša prasme. No pārējiem ap 150 0000 ir bērni un ap 250.000 sieviešu bez īpaša aroda vai darba prasmes.

Tātad tā nav vis masa bez jebkādas sejas, — saka Filipss, tomē pārrunās par šo tematu parasti nojaužams vispārējais uzskats, ka lielākā daļa pārvietoto personu ir vai nu žīdu bēgļi, vai arī otrās vai trešās šķiras arodnieki. Statistika tomēr rāda ko citu. Tālāk autors norāda, ka piespiedu izstumtība no pārējās pasaules un dzīve nometnēs nepaliek bez ietekmes uz to iemītniekiem. Viņu kā valsts pilsoņu noderīgums arvien samazinās, jo prasme nesaglabājas bez vingrināšanās un prakses. Un arī cerības nē !— zīmīgi nobeidz savu rakstu Filipss.

Citā rakstā žurnāls apskata grūtības, kādas pastāv bēgļu izceļošanai uz ASV un citām zemēm, un pašreizējo IRO organizēšanas gaitu, tās aprūpējamo skaitu minot konkrēti — 834.950 personu, kas gandrīz visi ir lietuvieši, igauņi, latvieši, poļi un dienvidslavi, kas nevēlas atgriezties dzimtenē. Viņu problēmas vienīgais atrisinājums var but tikai izceļošana, bet vienīgi divas valstis — — Brazilija un Dominika līdz šim izteikušas gatavību kādu daļu uzņemt. Gandrīz visi labprāt būtu ar mieru izceļot uz ASV, bet tās vēl nav varējušas šai jautājumā izšķirties. Tomēr likumprojektu kongresā ir vairāki, un uz kongresu arī izdara lielu spiedienu, īpaši par labu republikāņa Stretona likumprojektam par 400.000 DP ielaišanu nākošo četru gadu laikā, izmantojot neizlietotās ieceļošanas kvotes. Amerikas vārtu atvēršanu bēgļiem skaļi propagandē arī dažādas organizācijas: Federālā baznīcu padome, Nacionālā katoļu labklājības apvienība, Amerikas žīdu komiteja, arodbiedrību apvienības CIO un AFL, Amerikas veterānu komiteja un citas organizācijas.

Bet tikpat liels ir arī spiediens no pretējās puses. Stretona projektam nelabvēlību pauž ASV tirdzniecības kameras sanāksmē dzirdētie izteikumi. Daudzi kongresa locekļi arī stāsta, ka saņemot daudz vēstuļu pret imigrācijas ierobežojumu samazināšanu. Galvenie iebildumi esot: iebraucēji atņems amerikāņiem darbu un vēl pavairos dzīvokļu krizi.

„New York Times" raksta, ka skaitliski šī „jaunā tauta — DP" neesot liela, bet psīchologiski tā esot lielākais izaicinājums tiem mērķiem, kādiem radītas UN — „no jauna apstiprināt ticību fundamentālām cilvēka tiesībām, personas cieņai un vērtībai"

DARBS UN GADI

RUTAS SKUJIŅAS 20 DARBA UN 40 MŪŽA GADU ATCERĒ

Ar katru dziņu cilvēka gars izpūlējies iespiesties tajā mūžīgajā plūsmā, ko saucam par laiku. Viņš ir vilcis zīmes un skaitļojis, bet arvien izrādījies, ka visi ar smalku prātu darinātie aprēķini un robežu stabi sakrīt pīšļos, bet straume plūst tālāk. Arī še pierādījies, ka cilvēks ir tā radīts, ka viņš bezgalīgo spēj uztvert vienīgi konkrētos posmos. Viens tāds posms ir cilvēka mūžs.

Bet ir vēl kāds cits veids, kā cilvēka gars atstājis mūžvecas pēdas nepielūdzami baigajā laika tecēšanā, un tas ir darbs. Kā torņi un pilsētas kādas straumes malā dod liecības par apziņē šo plūdumu, tā cilvēka gara izpaudumi, kas izteikušies darbā, liecina par cilvēku mūžu cīņām, par sasniegumiem un pametumiem, par to gaisu, kāds strāvojis pāri un cauri laikā tecei. Tāpēc ar īpašu bijību mēs arvien noliecamies padarītu darbu priekšā un tāpēc še, svešumā, tik skarba ir smeldze, ka laiks plūst garām mums, bet tajā nespulgo mūsu darba torņu atspīdums.

Bet atkāpsimies ikdienā. Lūk, acu priekšā notēlojas Loengrīna lielas kazarmas Minchenē — DP nometne. Maza istabiņa ar divstāvu guļamajām lāviņām, maza galdiņš, starp lāviņām šaura eja. Tā — dzejnieces Rutas Skujiņas mītne. Te viņa mājo ar savām meitenēm, te dzīvo arī vēl citi ļaudis. Tad Freimanes nometne turpat Minchenē — vēl pelēkāka, šaurāka apkārtne, vēl lielāka saspiestība. Un tagad viesmīlīgā Fišbacha — kā būs tur? Tie ir dzejnieces dzīves etapi svešniecībā. Un tomēr ir strādāts arī šādos apstākļos — radies dzejoļu krājums Putni, kas jau tuvākajās dienās parādīsies atklātībā.

Dzejniece dzimusi 1907. g. 28. maijā Vidrižos. Viņas pirmais dzejolis iespiests žurnālā „Domas" divdesmit gadus vēlāk — 1927. g. maijā, 1935. gadā iznāk viņas pirmais dzejoļu krājums „Kuģi", 1936. g. jaunatnes stāsti „Mani bērnības draugi", 1937. g. „Bērnības zemē", tajā pašā gadā arī jaunatnes romāns „Zvaigžņu bērni" un 1938. g. pasaka „Mārīte". Bez tam daudzi Skujiņas dzejoļi un prozas darbi izkaisīti periodikā.

Rutas Skujiņas literārā darbība ritējusi bez skaļuma. Tuvi viņai jauniešu centieni un sapņi, tuva arī noskaņu dzeja. Viņas lirika ar paskumju romantisku iekrāsojumu, ar sirsnīgu tiekšanos pēc gaismas un mīlestības, it kā klusināti vaicādama, vai patiesi velta ir ilgošanās pēc mazliet laimes un sirds siltuma. Smagie pārdzīvojumi dzimtenē un tagad svešumā, rūpes un ciešanas ārdījušas to, un pēdējos darbos dzejniece atradusi it kā izlīdzinājumu visām šām pretešķībām atziņā, ka šī dzīve nav nekas cits, kā ceļš uz mājām, uz mājām, ko sedz laika mūžīgā tecēšana.

Šī atziņa ir skumja, tai ir kaut kas no rudenim radniecīgas atteikšanās gaismas, bet tai ir arī tas smalkais mirdzums, kas raksturīgs tālumiem, ko nesedz vairs nekādas tveices dūmakas. Tas ir skaidrības ceļš.

K. Rs

Tomasa Manna intervija Londonā

Tomass Manns Londonas universitātē nolasīja referātu par Nīči. Manns ieradies Eiropā kundzes un vecākās meitas pavadībā un piedalīsies PEN kluba sanāksmē Cirichē jūnija sākumā, kur atkārtos savu referātu. Intervijā Reutera korespondentam Manns izteicies par Vācijas federātīvu uzbūvi uz demokratiska sociālisma pamatiem un pret Čerčila vienotās Eiropas plānu, kas veicinātu Eiropas sadalīšanu divos naidīgos blokos. Vācijai pēc jau pārdzīvotā nacisma perioda komūnisms nevarot būt bīstams. Saspīlējumu ASV un PSRS starpā varot atrisināt vienīgi, Amerikai kļūstot sociālistiskākai un Padomju Savienībai demokratiskākai. Vācijā neesot lielas gribas sadarboties ar sabiedrotiem, un vācieši no tiem sagaidot pārāk daudz. Vaicāts, vai viņš nevēlas atgriezties Vācijā, Manns atbildēja, ka negribētu apciemot nedz Mincheni, nedz Bonnu, jo turienes universitātes viņam tikai pēc sabiedroto spiediena atdevušas goda doktora gradu. Patlaban Manns strādā pie romāna „Doktors Fausts", kurā tēlo kāda mūzikas profesora dzīvi Vācijā 20. g. s.

Zinātnieka trīskārša jubileja

Trīskāršu jubileju nosvinēja Antonio Marči, izgudrotāja Markoni līdzstrādnieks: 24. aprīlī viņam palika 106 mūža gadi, 65 laulības gadi un 50 gadu, kopš abi ar Markoni priekā konstatēja, ka izgudrots — radio, jo Marči bija uztvēris Markoni noraidītos signālus

Alfr. Ābers

Neparasta satiksanās

(NO TRIMDINIEKU PIEZĪMĒM)

Noguruši, neēduši, lietū izmirkuši, guļam kādā pamestā telpā uz dubļainas grīdas mēslainos salmos un salstam. Mūs moca utis, kas sarodas nezin no kurienes un vairojas neticamos apmēros. Tālu aiz muguras liesmās palikusi sagrautā Liepāja, Kurzeme. Jau otru nedēļu šeit rokam tranšejas Karalaučū aizsardzībai.

Smēķējam no Latvijas līdz paņemto pašaudzēto tabaku un klusībā mocīgās domās klīstam katrs pa savu izpostīto dzīvi un pūlamies ieskatīties nezināmā nākotnē. Visi sajūtamies un esam kā no laivas izmesti: Pillavā, nokāpjot no kuģa, mūs tūlīt atšķīra no ģimenēm un atdzina šurp. Kur tagad ir sieva un bērni ar mantības paliekām, to nezinām neviens.

Daži, netīros salmos tupēdami, raksta vēstules, kuras nezina kurp sūtīt, daži nopūlas sastādīt telegrammas vācu iestādēm. Daži būtu sākuši spēlēt kartis, bet uz mutes apgāztās kastes dibenu un vienīgo brīvāko vietiņu telpas vidū ir aizņēmis agronoms Griķis un vēl daži, kas pētī nezkur sadabūtu sīku apkārtnes karti: viņi spriež par bēgšanu.

„Dievs to zina, kā mūsu senči viņos laikos saņēma senos prūšus, kad tie izmisuši, par savu neatkarību izcīnījušies, glābiņu meklēja pie kuršiem?" negaidot iejautājās kāds vecāks vīrs no Rucavas.

„Kur tad krusttēvs pie tāda jautājuma tik negaidot nāca?" vispārīgi atprasa kāds no kartes pētniekiem.

„Tāpat vien aiz garām domām," atsaka rucavietis. „Mēs, lūk, tagad glābiņu meklējām pēc kartēm, bet kad jūs kartē lasiet apkārtnes vietu vārdus, tad man daudzi no tiem izklausās pavisam tādi pazīstami un gluži latviski."

Nejauši uztverts temats, kas ieinteresē vairākus. Sākam vēl uzmanīgāk pētīt karti.

No kuģa mēs nokāpām Pillavā, tagad esam Kaimenē, kas ir muiža Labiavas apriņķī, bet uz kartes vēl šādi vietu vārdi: Tapiau, Vehlau, Rudau, Medenau, Sarkau, Gertlauken, Raušen un citi, kurus visus bez stomīšanās tūlīt katrs var izrunāt ar pilnīgi latviskām galotnēm un dabūt tīrus un saprotamus latviskus jēdzienus.

„Tepat aiz Kaimenes austrumu virzienā pēc kilometra pusotra, kur viņnedēļ mežmalā rakām, ir Birzgal mājas, bet uz otru pusi, aiz strauta ir ceļa rādītājs ar uzrakstu Plühden," noziņo kāds un piesauc liecîniekus, kas teikto apstiprina.

Kāds zēns, kas šodien nav bijis pie rakšanas, bet aizsūtīts vāciešu grupai līdzi uz mežu mietiņus cirst, žēlojas, ka neesot labi ielāgojis, bet aiz blakus muižiņas noteikti pie vienām mājām esot uzraksts Pridlauk jeb Priedlauk.

„Tad jau patiesi mēs esam radu zemē: škūtnieku pajūgam, kas šorīt mūs veda uz tālāku darba vietu, pie ratiem bija piestiprināts uzraksts: Adolf Ahbelkok, bet tam pajūgam, kas vietējam krodziņam katru dienu pieved alu, īpašnieks ir Ernest Dunc."

„Bet mūsu raceju grupas uzraugs, vietējais strādnieks tepat no Kaimenes, saucas uzvārdā Ruduļ," nāk liecinājumi no malu malām un, pārrunās iesiluši, mēs cits aiz cita sākam pastāstīt savas trūcīgās zināšanas, kas nu kuram saglabājušās par senprūšiem, viņu valodu un likteni.

Pēc dažām dienām, kad kartes īpašnieks ar dažiem saviem draugiem patiesi laimīgi aizbēdzis, mūs sāk stingrāki uzraudzīt.

Esmu noņēmies tikt vaļā un projām no uzspiestā darba un doties meklēt savējos un pārējo bēdubrāļu ģimenes. Jau vairāk kā nedēļu guļu kopējā stadulā un izliekos par slimu. Bet vāciešiem par mani ir aizdomas un tāpēc tieku uzmanīts. Labinos klāt kādam sevišķi stingram uzraugam ar smēķiem un upurēju arī par dārgu naudu iemantotu kortelīti spirta. Pats, kā jau slims, dzert nedrīkstu, bet manā vietā to labprāt izdara uzrauga tulks. Meklējot sarunai nevainīgas temas, tās novirzās pie apkārtnes vietu vārdiem un cilvēku uzvārdiem.

Uzraugs, stingrs un pārliecināts šejienes vācietis, nekā negrib dzirdēt par mūsu radu teorijām un apgalvo, ka taisni šejienes prūši esot tie vistīrākie un īstākie vācieši.

„Vārds neko vēl nenozīmē," viņš, šnabīti iemezdams, saka. „Vārds paliek tikai vārds: kāds tas no tēvu tēvu laikiem mantots, tāds arī palicis. Vai mazums tādu vārdu, kam nozīmes nezina ne vārda īpašnieks, ne pat draudzes mācītājs?"

„Kāds tad ir jūsu vārds, ja drīkstu jautāt?" nejauši ieprasās tulks, kas jau vairākus šejienes vietu vārdus izskaidrojis pēc to nozīmes no mūsu viedokļa.

„Rudolf Ruhnik!" uzraugs lepni atcērt. „Kas tas iznāktu jūsu iztulkojumā?" viņš smaida uzvarētāja smaidu.

Mēs saskatāmies un arī nevilšu sasmaidāmies, bet šnabīša iesilušais tulks varonīgi ķeras pie sava grūtā uzdevuma . . .

„Pie velna!" visu laiku nervozēdams un tvīkdams, bet saspringušā uzmanībā klausījies, pārsteigts iesaucas uzraugs. „Pie velna! Aiz tā visa, ko jūs tur stāstiet, tomēr slēpjas kāda traka mistika. Mans nelaiķis vectēvs patiesi bija amata meistars, mans tēvs ar to nodarbojas vēl šodien, un viņi abi lepojās, ka tas mūsu dzimtā pārgājis no paaudzes uz paaudzi."

Trešā dienā pēc šīs sarunas laimīgi tieku no rakšanas darbiem vaļā. Izdodas paņemt vēl līdz dēlu un divus citus. Dodamies uz Pillavu. Bet Pillavā no ģimenēm ne vēsts. Tikai dažas pamestas mantas un vesela čupa tranšeju raceju rakstīto vēstuļu mētājas kādā barakas kaktā. Neviens mums nezina pateikt nekā, pat nezina, vai tādi ļaudis te jebkad bijuši...

Ostā, stacijā, ielās un barakās nāk un mainās atkal un atkal jauni cilvēku bari. Tur igauņi, latvieši, leiši un tagad arī jau vācieši. Ļaudis vācās laukā no šaurās un garās Kuršu kāpas.

Stacijā pašreiz kārtojas vairāki bēgļu ešaloni. Visi steidz, rauj, ķer, krauj un rūpējās katrs tikai par sevi. Es nezinu, kur steigt, man nav ko kraut, stāvu malā un noskatos visā tanī jezgā.

Man tuvojas ļoti labi, bet mazliet īpatnēji ģērbies vecs vīrs ar zilu naģeni galvā. Pienācis viņš sveicina vāciski, bet tā kā pienācējs gluži pēc vācieša neizskatās, sveicienu atņemu latviski.

„Ak ta jūs a grib la es rune tame vece zvej valode?" viņš smaidīdams sniedz savu raupjo roku.

„Mēs taču abi no Kurzemes, kāpēc tad lai citādi runātu?" atjautāju, saklausīdams viņa izrunā tūlīt kaut ko tāmniecisku.

„Nebūs, nebūs riktīg! Es nav no Kūr zem, abar no to vec cilvek, kas mīt uz šaur smilš sterbel starp jūr un jom," viņš stāsta. „Es ir vec un vec zvej."

„Kursis vai prūsis?" pārsteigts noprasu.

„Vāčak, abar no to veccilek, pavisam no to vec!"

„Bet kādā valodā tad jūs tagad runājiet?"

„Tame vec zvej valode."

„Un mājās?"

„Māje — vairāk pa vāc mod."

„Vai daudzi pie jums vēl prot šo seno valodu, tēvoc?"

„Tie vecak ļauž prot, bet jaunak, durak, smej. Abar kas neprot zvej valod, tad nav riktig zvej, tad zuv mūk gar linum garme!"

Apmēram tādā garā sarunājamies labu laiku. Drusku traucē tas, ka tēvainis ir stingri pakurls, arī mazliet saguris, jo citi latvieši to šodien jau esot cienājuši . . . Bez tam, lai gan es viņu sapratu pilnīgi, pats nemāku gluži tā izteikties, lai viņš tikpat labi saprastu mani.

„Jums pārk gar un grūt tā run," viņš skumst. „Ar ist jūr vilk no Kūr zem, es spē sarunt smalk."

Viņš stāsta, ka šo valodu labi runājot visi viņa bērni, bet sevišķi labi pratis dēls, kas pirmā pasaules karā kritis.

„Dov bij draug no Libau, kas stelle šurp pa grāmat tame jūs grūte mēle; bišķi saprast vare, tik stipr tāde salauzīt un jokain vize bi sadriķēt," viņš stāstīja.

Dēla dēls strādājot tepat Pillavā pie kuģu būves, neesot zvejs un no senās valodas zinot tikai pa atsevišķam vārdam.

Kas ir kursis un kas ir prūsis, to šis lāga vīrs nekādi nespēja atšķirt.

„Es dome, ab ir pavisai godīg vec ļauž cilvek," viņš sprieda, „bet viņ valod, tā sāk zudet."

Man pienācis laiks kāpt pārpildītā ešalonā. Viņš paliek pie savām mantām, gaidot savējos no ostas.

Leopolds Stokovskis diriģēs Zalcburgas svētku spēlēs

Uz Zalcburgas šīgada svētku spēlēm, kas sāksies 27 jūlijā, viesi no Amerikas ieradīsies tiešā satiksmē ar „kliperu" lidmašīnām. Diriģentu vidū būs arī Stokovkšis un Knapertsbušs.

Diriģents Leopolds Stokovskis ar kundzi Gloriju Vanderbilti-Stokovsku ieradies no ASV Holandē, kur 21. maijā diriģē pirmo no savas Eiropas turnejas koncertiem.

Slavenajam māksliniekam bijusi „nesaprašanās" ar Ņujorkas filharmoniķiem, jo Stokovskis atteicies diriģēt koncertu Noksvillā, iekāms preses fotografs nebūs viņam atdevis filmu ar viņa sievas Glorijas Vanderbiltes-Stokovskas uzņēmumu. Koncerts tiešām nokavējies par 10 minūtēm.

Par un pret

Eiropas Savienotām Valstīm

Pagājušā nedēļā viens no iespaidīgākajiem ģenerāļa Degola padomdevējiem, franču tautas ūnijas vadītājs Sustels, paskaidrojis amerikāņu ziņu aģentūras INS korespondentam, kādi ir svarīgākie ģenerāļa Degola organizācijas mērķi. Visvairāk viņš šai sarunā izcēlis domu, ka Francijai ar aktīvu līdzdalību būtu jāveicina tādas Rietumeiropas federācijas radīšana, kādu vēlas pieredzēt arī Vinstons Čerčils, amerikāņu valstsvīrs Dells un citi. Šo domu Sustels izteicis gandrīz tai pašā laikā, kad Francijas ārlietu ministrs Bido preses konferencē runājis par Francijas ārpolitiku sakarā ar ārlietu ministru konferencēm.

Dažas dienas pirms šo abu franču politiķu izteicieniem plašu runu bija teicis Vinstons Čerčils. Šai runā viņš atkārtoti aicinājis Eiropas valstsvīrus apvienoties un glābt Eiropu, radot organizāciju Apvienotās Eiropas dibināšanai.

Doma par Eiropas Savienotām Valstīm nav jauna. Tā pausta jau pirms otra pasaules kaŗa. Bet tikai tagad idejas vecākais cīnītājs Kudenhove Kalergi piedzīvo to, ka par viņa domu iestājas arī atsevišķu lielu un mazu valstu redzami politiķi Eiropā un Amerikā.

It visi, kas līdz šim nopietni runājuši par iespēju radīt šādu vai tāda veida Eiropas Savienotās Valstis vai Eiropas federāciju, vienbalsīgi uzsvēruši, ka stūrakmens šādai apvienībai ir Anglija un Francija un šo valstu gatavība uzņemt savā saimē Vāciju un godīgi sadarboties ar to. Šo domu sevišķi uzsvēris arī Vinstons Čerčils savā pēdējā runā.

Francijai un franču tautai gluži dabiski tāda doma pirmā gājienā nevarēja būt simpatiska. Francija ir pārāk daudz cietusi no sava austrumu kaimiņa varmācības, lai visu uzreiz aizmirstu un atmestu bažas par savu drošību. Nesen vēl Francijas un Vācijas sadarbošanās šķita tīri utopiska iedoma, bet pēdējā laikā arvien vairojušās pazīmes, kas liek domāt, ka arī šī franču nostāja var grozīties. Viena no pagrieziena iezīmēm var būt Francijas nostāja Maskavas konferencē, kur Bido gandrīz visos jautājumos bija vienprātīgs ar rietumvalstu ministriem. Zīmīgs ir arī Vācijas franču joslas saimniecības direktora Morisa Hafa ziņojums ārlietu ministrijai, kurā viņš pasvītro, ka Francijai gan jābīstas no stipras Vācijas, bet tai vēl vairāk jābīstas no juku piemeklētas Vācijas, kas lūkotu rast glābiņu austrumos.

Pagājušā nedēļā savas domas Eiropas savienības jautājumā izteicis arī ASV publicists Valters Lipmans. Viņš paskaidro, ka Amerikā arvien vairāk politiķu sāk apsvērt iespējas atbalstīt Eiropas valstu federāciju. Iemesls tam tas, ka arvien skaidrāk kļūst redzams, ka Vācijas jautājumu nevarēs atrisināt citādi, kā tikai iekļaujot to Eiropas apvienībā, kurā tā sadarbotos ar saviem kaimiņiem. Tikpat skaidri kļūstot redzams arī tas, ka ASV nevar kārtot savus darījumus sekmīgi tikmēr, kamēr tai jākārto atsevišķi, separāti darījumi ar Angliju, ar Franciju, ar Italiju un ar Vācijas rietumu joslām. Bet Vācijas un citu valstu saimniecības jautājums ir jāatrisina, jo krize vēršas arvien baigāka. Lipmans tāpēc rakstā, ko lasa vairāk amerikāņu nekā jebkuŗa cita autora rakstus, aicina jau tagad sākt grūto sagatavošanas darbu tādai politikai, kuŗas mērķis nebūtu vis tā kā līdz šim tikai apvienot Vāciju vai arī radīt Eiropas demokrātisko valstu koaliciju pret Padomju Savienību, bet gan pasargāt Eiropu no bojā ejas, radot Eiropas valstu apvienību.

Skaidrs esot tas, ka Eiropas atbalstīšana maksājot ASV daudz naudas. Daudzi amerikāņi jau sākot šaubīties, vai ir lietderīgi šo naudu izdot. Stāvoklis, pēc Lipmaņa domām, mainītos, ja Anglijas un Francijas vadībā Eiropas valstis patiešām vienotos par kopīgiem ražošanas, importa un eksporta plāniem. Tad amerikānis, kas dod naudu, redzētu, ka iegulda savus līdzekļus veselīgas un dzīvot spējīgas organizācijas labā.

Lipmans tālāk analizē apstākļus, kas rastos, ja vienkārši apmierinātos ar to, ka apvienotu Vāciju bez tās austrumu apgabaliem. Tāda Vācija nekad nevarētu būt miera auklētāja, jo pat tad, ja no tās būtu atdalīti tikai tie apgabali, kas tagad Polijas pārvaldīšanā, neviens nacionāls vācu politiķis nevarētu atteikties no centieniem šos apgabalus atgūt. Bet ja apstākļi tādi, tad patiešām neesot citas iespējas, kā tikai sekot jau Čerčila izteiktajam aicinājumam, proti, „uzaicināt atsevišķās vācu valstis ieņemt savu vietu Eiropas apvienībā, vairs nedomājot par Vācijas apvienību."

Lipmans nav vienīgais, kas atbalsta Čerčila domas par Eiropas apvienību. „New York Times" ievadrakstā par senātora Fulbraita un kongresa locekļa Bogsa ierosinājumu pieņemt oficiālu rezolūciju, ka ASV atbalstītu Eiropas Savienoto Valstu radīšanu, piemin, ka ideja pati par sevi jau veca. To atbalstījis Imanuels Kants, Viktors Igo, Viljems Pens, Aristids Brians un Gustavs Stresemans. Tagad to atbalstot ne vien Vinstons Čerčils, bet arī Etlijs, Oriols, Dienvidafrikas ūnijas ģenerālis Smats un neoficiāli prezidents Trumens. Skaidrs gan esot tas, ka Eiropas apvienību var radīt tikai pašas Eiropas spēkiem, bet apsveicami būtu, ja ASV ar saviem līdzekļiem un iespējām atbalstītu tos cilvēkus un tās organizācijas, kas nopietni strādātu pie Eiropas apvienības radīšanas, lai reiz izbeigtu nacionālistisko anarchiju, kas jau divas reizes vienas paaudzes laikā ierāvusi pasauli briesmīgos kaŗos.

Tādi spēki jau darbojas. Starp citu angļu parlamentārieşu grupa ierosinājusi sarīkot pagaidu vēlēšanas, kurās izvēlētu Anglijas pārstāvjus Eiropas apvienības organizēšanai.

Tas jau skan gandrīz pēc reālitātes. Bet ir vēl cita reālitāte. Tā reālitāte, kuŗas dēļ līdz šim nav izdevies kaut vai saimnieciski apvienot tikai Vāciju vien. Šīs reālitātes dēļ „Izvestija" raksta, ka jaunie Padomju Savienības saimniecības līgumi ar Zviedriju, Norvēģiju un Dāniju ir „svarīgs faktors Skandinavijas atbrīvošanai no to saimnieciskās atkarības." Šie līgumi, ko Skandinavijas valstis noslēgušas ar Padomju Savienību, pēc „Izvestijas" domām, nerunājot pretim Skandinavijas valstu vitālām interesēm, kā darot tie saimnieciskie līgumi, ko Zviedrija, Norvēģija un Dānija slēgusi ar ASV un Angliju. Pie reālitātes pieder arī tas, ko „Izvestija" un „Pravda" jau agrāk teikušas par Čerčila priekšlikumiem apvienot Eiropu. Pēc Maskavas domām, šādi plāni esot vērsti pret Krieviju.

Liekas, ka visas Eiropas apvienošanai patiešām maz izredžu. Amerikāņu senātors Fulbraits arī uzskaitījis demokrātiskās valstis, kas, pēc viņa domām, varētu apvienoties. Vai tās pašas tam piekristu, tas pagaidām nav zināms. Ne Skandinavijas valstis, ne citas mazākās Eiropas valstis nav vēl par šo jautājumu izteikušās.

No otras puses arvien noteiktākas kļūst tās balsis, kas aizrāda, ka Rietumvalstu sadarbība nepieciešama kaut vai tīri saimniecisku interešu dēļ. Džosefs Olsops „New York Herald Tribune" raksta, ka ASV pielaidusi lielu kļūdu, ignorēdama Anglijas vēlēšanos sadarboties, ko angļi pierādījuši pirms pusotra gadiem. Tagad stāvoklis esot tāds, ka ASV vēlas sadarbību vairāk, nekā to vēlas Anglija. Bet sadarbība esot nepieciešama ne vien Eiropas, bet arī Tuvo austrumu dēļ, jo tur ne ASV, ne Anglija atsevišķi nevar aptvert visas vitālās intereses, jo katrai ir savi sakari un savi iespaidi. Un ASV vairs nevarot atteikties no savām interesēm aizjūras zemēs. Tikai vieglprātīgi cilvēki iedomājoties, ka līdzekļi, kuŗus iegulda šo interešu aizstāvēšanai, pārāk lieli. Ja ASV atgrieztos pie izolācijas politikas, izdevumi tās drošības sargāšanai būtu vēl piecdesmit reizes lielāki.

A. Lp.

Lauvas ķetnas un strausa olas Francijas prezidentam

Francijas prezidenta Oriola ģimeni un Elizejas pils telpu pārziņi nodarbina jautājums — kā un kur vislabāk novietot to lielo un neparasto dāvanu kaudzi, ko prezidents pārveda no sava nesenā Afrikas apciemojuma. Iespējams, ka pilī būs jāiekārto īpaša Afrikas istaba un tur jānovieto daļa vērtīgāko un interesantāko dāvanu, kuŗu pavisam ir vairākas tonnas. Afrikas koloniju tautu un cilšu virsaiši prezidentam, starp citu, sadāvinājuši piecpadsmit zobenu, četrus šķēpus, divdesmit rotātu segu, piecas lauvas ķetnas, astoņas strausa olas, četrdesmit sešas dažādas zvēru ādas, lielu daudzumu spilvenu, ādas izstrādājumu, masku un vairāk par 20 kilogramu zelta rotas lietu. Dāvanu vidū ir arī lielāki priekšmeti — kokgriezumiem bagātīgi rotāts galds, tronis, bruņu tērps un citas mantas. Vienam prezidenta pavadonim ceļojuma laikā bija pilnas rokas darba, reģistrējot un uzraugot šīs daudzās veltes. Prezidents virsaišiem, kuŗu devībai dažkārt gandrīz nebija robežu, pēc iespējas centās revanšēties, izdalot bises, sedlus, medaļas, grāmatas un citas veltes. Tuaregi un citu Rietumafrikas cilšu jātnieki ieradās ar dāvanām no simtiem kilometru attāluma, lai redzētu prezidentu, jo šāds apciemojums viņu zemē, ko apdzīvo divi ar pus miljona iedzimto un tikai 1200 eiropiešu, bija pārliecku izcils notikums. NYHT

Hm!

Meksikositija ir Meksikas galvaspilsēta. Šai pilsētā iznāk laikraksts ar gleznainu nosaukumu „El Universal Grafico". Šis laikraksts ziņo, ka Meksikositijas ubagi sarīkojuši kongresu. Kongresā vienbalsīgi pieņemts lēmums, ka arī ubagu darbs jāpadara ienesīgāks. Lai to panāktu, ubagi vienojušies turpmāk radīt minimālas ubaga dāvanu likmes. Pārrunās par minimālo likmi atzīts, ka līdzšinējais klasiskais čentavs, ko mēdza pasniegt ubagam, nav pietiekams. Čentavs, mūsu lasītāju ziņašanai, atbilst vienai piektdaļai no ASV centa, tātad apmēram vienam Latvijas santīmam, kāds tas bija toreiz, kad santīms vēl bija nauda. Meksikositijas ubagu kongress tad pieņēmis rezolūciju, ka ubagiem turpmāk jāsaņem mazākais desmit čentavu dāvanas. Ja kāds piedāvātu ubagam vienu čentavu, tad ubaga pienākums ir šādu dāvanu atraidīt „ar nicināšanu un visenerģiskāko protesta veidu, kāds viņam pašam šķiet attiecīgai situācijai piemērotākais."

Kad šo ziņu izlasa dīpītis, tad viņam uzmācas drusku dīvainas pārdomas.

Bet lai pārdomās un komentāri paliek citai reizei. Lp.

Nacisms un komūnisms prezidenta Ruzvelta skatījumā

Vašingtonā iznākusi grāmata „Prezidenta Ruzvelta un pāvesta Pija XII kaŗa laika korespondence", no kuŗas redzams, ka ASV par Hitlera uzbrukuma plāniem Padomju Savienībai uzzinājušas jau sešus mēnešus iepriekš un tūlīt par to informējušas Maskavu. 1941. gada 3. septembrī Ruzvelts vēstulē pāvestam rakstījis, ka padomju režīms, pēc viņa domām, esot cilvēcei mazāk bīstams nekā Hitlera diktatūra, izsakot pārliecību, ka „reliģija, baznīca un cilvēce mazāk apdraudēta, ja kaŗu pārdzīvo Krievija, nekā gadījumā, ja to pārdzīvo vācu diktatūra." Abās zemēs gan valdot stingrs režīms, vācu paveids tomēr pārējās nācijas apdraudot vairāk. Krievu režīms ārpus savas valsts robežām lietojot par vienīgo ieroci komūnistisko propagandu, — kas — tā atzīst Ruzvelts — agrāk gan lietota, lai likvidētu citu zemju valdības formas, reliģisko pārliecību utt. Vācija, turpretim, ne tikai lietojusi, bet vēl rīkojot šāda veida propagandu un bez tam izmantojusi arī jebkuŗu militāru agresijas veidu ārpus savām robežām, ar nolūku iekarot pasauli. Ruzveltam arī esot pārliecība, ka kaŗa rezultātā Krievija atzīšot reliģijas brīvību.

DAŽOS VĀRDOS

Uz pasaules pārtikas stāvokļa uzlabošanas nākošajā ražas gadā esot maz izredžu, paskaidrojusi ASV lauksaimniecības ministrija, jo rāža pasaules galvenajos lauksaimniecības apgabalos labākā gadījumā tikai nedaudz pārsniegšot iepriekšējo.

Pret padomju sūtniecību Helsinkos izdarīts bumbas atentāts. Padomju iestādes devušas somu policijai 3 dienas laika vaininieko atrašanai. Nodarīti nelieli zaudējumi.

„Pravda" atsauc baumas, it kā agrākie vācu ģenerāļi Pauluss un Zeidlics vadītu pagrīdes kustību Vācijas angļu joslā. Abi ģenerāļi pazīstami kā Maskavā kaŗa laikā radītās „Brīvās Vācijas" komitejas locekļi.

Maizes deva dažos Francijas apriņķos samazināta līdz 100 gramu dienā. Valsts prezidents Oriols iedevis visus banketus aizstāt ar vienkāršām maltītēm.

Drezdenē apcietināta statistiķu pārvaldes vadītāja, kas bez padomju iestāžu atļaujas vākusi statistiskas ziņas par fabriku demontāžām un reparāciju maksājumiem.

Stiprākā partija franču joslā zemju landtagu vēlēšanās izrādījusies CDU, otrā vietā sociāldemokrati. Komūnisti ieguva 160.000 balsu no 1,96 milj. derīgām balsīm.

Piedraudot ar sodu, vēlreiz uzaicināti reģistrēties visi zinātnieki, konstruktori, ķīmiķi, tehniķi un inženieri Šverinā, krievu joslā.

Nevērot stingro rīcību pret streikotājiem un demonstrantiem krievu joslā, Šēnbekā pie Elbas notikusi bada demonstrācija. Notikušas apcietināšanas. Līdzīgas demonstrācijas aprilī un maijā notika Hallē un Drezdenē, kur bija izplatītas arī skrejlapas.

Lēcienu no lidmašīnas bez izplētņa nākamā mēnesī pirmo reizi izmēģinās Anglijā, izlietojot jaunizgudrotu gumijas sabiezu skrūvi, kas ļaujot sasniegt zemi lēnākā gaitā un iepriekš izraudzītā vietā.

Jaunu kalnāju ar 144 gleččeriem Austrumsibirijā atklājuši trīs padomju pētnieki.

Svētās zemes problēmas

SĀK DARBU PALESTINAS IZMEKLĒŠANAS KOMISIJA

UN rokās nodots vēl viens sasāpējis starptautiskās politikas jautājums — Palestīnas problēma, kuŗas kārtošanai radītā 11 mazāko un vidējo valstu izmeklēšanas komisija 26. maijā Lēksaksesā sanāks pirmajā sēdē, lai izstrādātu darba plānu un noteiktu maršrutu saviem ceļojumiem. Komisijas savāktie materiāli noderēs UN kārtējā rudens sesijā septembrī, kuŗai būs jālemj par sarežģītā jautājuma konkrētu atrisināšanu.

Par līdzšinējās Palestīnas konferences rezultātiem atzinīgi izteicies amerikāņu un arī angļu pārstāvis. Arī žīdi apmierināti, kaut gan atzīst, ka neesot varējuši visā pilnībā aizstāvēt savu viedokli. Arabu valstis, kas, Turcijas un Afganistanas atbalstītas, gan balsoja pret izmeklēšanas komisijas radīšanu, tomēr paskaidrojušas, ka necels iebildumus pret UN rīcību Palestīnas jautājumā un arī turpmāk vēlas sadarboties ar UN.

Palestīnas jautājumā lielu aktīvitāti parādījusi arī Padomju Savienība. Tās pārstāvis Gromiko vēlējās panākt, lai izmeklēšanas komisijā būtu pārstāvētas piecas lielvalstis, bet šo priekšlikumu noraidīja. „New York Herald Tribune" ievadrakstā atzīst, ka lielvalstu piedalīšanās komisijā būtu to novirzījusi garās debatēs, un no tās varētu sagaidīt ziņojumu, kas vairāk atbalstītu galējo arabu viedokli, dodams maz iespēju izpausties žīdu viedoklim. Krievu intereses šinī jautājumā laikraksts raksturo ar to, ka Maskavai nekad neesot bijis nekādu ideoloģisku simpatiju pret politisko vai reliģisko cionismu, un ka tā allaž atbalstījusi nekrievu valstu pārvaldē esošu zemju neatkarības centienus. No praktiskā viedokļa krieviem rūpot dabūt angļus ārā no Palestīnas, cik vien ātri iespējams, un tie nejūtot nekādu sirdsapziņas pārmetumu, ja sagādā grūtības Tuvējos austrumos kā amerikāņiem, tā angļiem. Bet tanī pašā laikā krievi arī esot gatavi atbalstīt žīdu nostāju.

Laikraksts atzīst, ka galīgu Palestīnas nokārtojumu būšot grūti rast bez skaidras ASV politikas. Tādēļ ASV būs jāieņem noteikts viedoklis tādos jautājumos, kā Palestīnas dalīšana, neatkarība — ko enerģiski aizstāvēja padomju pārstāvis un arabi — un angļu mandāta turpināšana. Te jāsaduras ar dažādām problēmām: imigrāciju, naftas interesēm, lielo stratēģiju; bez tam Palestīna ir svētā zeme trim reliģijām. Pagaidām ASV viedoklis izmeklēšanas komisijas jautājumā bijis tāds, kas palīdzējis nodrošināt iespējami neitrālu un objektīvu stāvokļa noskaidrošanu. Lai ASV sekmīgi iejauktos Palestīnas lietas atrisināšanā, tām esot nepieciešami darīt arī savu daļu bez dzimtenes palikušo un pārvietoto žīdu labā, uzņemoties zināmu politisko un militāro atbildību par tām konsekvencēm, kādas izriet no ASV aizstāvētā kursa Palestīnas jautājumā.

Runājot par angļu viedokli, „New York Herald Tribune" korespondents Olsops citā rakstā izsakās, ka angļu militārā vadība Palestīnas jautājumam pieiet vispirms no militārā un stratēģiskā viedokļa. Angļiem ir spēki Suecas kanāļa aizsardzībai, Eritrejā, Adenā un Irakā, bet daļa no tiem var būt tuvākos gados jāizvāc, un Irakā aug opozicija pret nolīgumu, kas angļiem atļauj tur turēt kaŗaspēku. Angļu baze Austrumafrikā gan paplašināta, bet tā ir pārāk tālu no Vidējo austrumu naftas apgabaliem. Tādēļ angļi ar savu vispārējo stratēģisko stāvokli šai pasaules daļā nav sevišķi apmierināti. Angļu militāro štābu vadītāju domas par to dalās, vai Palestīna ir vai nav svarīga kā baze un vai pietiktu tikai ar Austrumafriku. Angļi tomēr enerģiski noliedz, ka stratēģiskie apsvērumi Palestīnas jautājumā viņiem būtu izšķirēji: citādi viņi taču Palestīnas lietu nebūtu nodevuši UN rokās. Tālāk angļi norāda, ka „Jewish Agency" pārstāvji vairākkārt likuši skaidri saprast, ka gadījumā, ja arī Palestīnā radītu žīdu valsti, žīdi apsveiktu angļu militāru bazi Palestīnā.

Liekas skaidrs, raksta Olsops, ka noteicējs apstāklis angļu Palestīnas politikā ir — Padomju Savienība. Angļi Palestīnā rīkojoties, visu laiku ar vienu aci vērojot krievus. Visa angļu saimniecība atkarīga no Vidējo austrumu naftas. Bet angļi apzinās, ka viņu politiskās pozicijas šajā apgabalā kļūst arvien nedrošākas. Angļi arī baidās, ka, atbalstot žīdu valsts radīšanu Palestīnā, Maskava iegūtu līdzekli, ar ko sadumpot nabadzīgās un nemierīgās arabu masas; bagātā arabu „efendiju" šķira nekad neatļautos ar Maskavu neko vairāk kā tikai uzmanīgu flirtu. Arabus visvieglāk būtu iekaršēt, nostādot jautājumu reliģiskā plāksnē. Neesot nozīmes amerikāņiem klaigāt par angļu varas politiku un naftas diplomātiju, jo nevarot taču sagaidīt, lai angļi izdarītu nacionālu pašnāvību. Vidējo austrumu naftas poziciju zaudēšana to apmēram nozīmētu, saka Olsops, bet tas nenozīmējot, ka amerikāņu politikai šinī jautājumā būtu akli jāseko angļu viedoklim.

Arabi, novērtēdami savas izredzes, izejot no UN radītās izmeklēšanas komisijas sastāva, atzīst, ka viņu pusē noteikti stāv tikai divas no komisijā pārstāvētām 11 valstīm — Irāna un Indija. Zināmas cerības arabi varot likt arī uz Dienvidslaviju un Peru. Žīdi savas izredzes vērtē augstāk; jo domā, ka viņu pusē stāvēs piecas no 11 valstīm, varbūt pat septiņas. Austrālija, Čechoslovakija, Urugvaja, Zviedrija un Holande esot noskaņotas žīdiem labvēlīgi, Gvatemalas viedoklis nezināms, uz Kanādu var cerēt, varbūt arī uz Peru, kamēr Indija, Irāna un Dienvidslavija nostāšoties pret žīdu interesēm. Pēc žīdu domām, raksta „New York Herald Tribune" korespondents Bigarts, komisija visumā noskaņota par Palestīnas dalīšanu. Ja UN septembrī pieņemtu ieteikumu sadalīt Palestīnu, žīdi dalīšanas priekšlikumu pieņemtu, bet prasa sev Galileju un lielāko daļu piekrastes līdzenumu, kā arī Negebas apgabalu Palestīnas dienvidos, kas vēl apūdeņojams. Žīdi laikam arī nesaceltu pārāk lielu protestu, ja Jeruzalemi internacionālizētu, jo vairums žīdu labāk vēlētos par galvaspilsētu Telavivu.

„Starts šinī jautājumā pagaidām ir labs," laikraksta līdzstrādniekam izteicies kāds žīdu pārstāvis. Izmeklēšanas komisija liekoties objektīva un bez sevišķiem aizspriedumiem, un pieņemtie darbības noteikumi komisijai atļauj apsvērt problēmas visdažādākās puses, arī žīdiem vissvarīgāko — žīdu DP jautājumu. Šādas pilnvaras komisijai deva, pretēji arabu iebildumiem, kas uzsvēra, ka žīdu DP jautājumam ar Palestīnu neesot nekāda sakara un tas ietilpstot IRO kompetencēs. C.

Gaidāms Dienvidslavijas iesniegums UN izdodamo kaŗa noziedznieku jautājumā

Dienvidslavijas valdība nolēmusi iesniegt UN pieprasījumu izdot patlaban Italijā, Rietumaustrijā un Rietumvācijā dzīvojošos dienvidslavu kaŗa noziedzniekus, ziņo DENA. Šādu paskaidrojumu pēc Leipcigas radio ziņām esot devis Dienvidslavijas ārlietu ministra vietnieks. Kā zināms, Dienvidslavija jau agrāk bija pieprasījusi angļu iestādēm Italijā izdot 950 DP, kas esot kaŗa noziedznieki, bet angļu iestādēm bija izdevies identificēt tikai 80 no tiem. Pēc tam dienvidslavi apgalvoja, ka angļi esot atlaiduši brīvībā Dienvidslavijas meklētus kaŗa noziedzniekus, kas bijuši apcietināti, kā arī citādi kavējot to izdošanu, bet angļu iestādes Romā šo apgalvojumu oficiāli atsauca.

Dienvidslavijas militārā misija pie sabiedroto kontrolpadomes Berlīnē paskaidrojusi, ka daļa no pieprasītiem 950 dienvidslaviem dzīvojot Vācijā. No Vācijas dzimtenē atgriezušies ap 250.000 dienvidslavu DP, bet rietumu joslās vēl esot neliela daļa agrāko kaŗa gūstekņu, to vidū daudz agrākās karaliskās dienvidslavu armijas augstāko komandieŗu. Dienvidslavu kaŗa noziedznieki ar melu propagandu un fašistisku literātūru musinot Vācijā dzīvojošos Dienvidslavijas pavalstniekus un ar terrora līdzekļiem kavējot to repatriēšanu.

Nesen Dienvidslavijā ieradies pirmais vilciens ar repatriantiem no amerikāņu joslas, kas izmantojuši 15. aprilī piesolīto pārtikas prēmiju. No Italijas uz Vācijas angļu joslu pārvesti 12.000 dienvidslavu. Tos, kas nevēlas atgriezties dzimtenē, iekļaus vācu saimniecībā. „New York Herald Tribune" rakstīja, ka pārvesti 11.000, pārvesto vidū esot daudz agrāko četņiku un ustašu, kas ieradušies Italijā, bēgdami no Tito partizāniem. Italijā viņi vai nu internēti, vai nodarbināti darba vienībās. Tas tomēr Italijā kavējis normālu italu-dienvidslavu attiecību atjaunošanu un radījis pretešķības angļu-amerikāņu un italu policijas starpā. Par jaunu skrīnējot 900 no šiem dienvidslaviem, kuŗus pieprasījusi Tito valdība, angļu-amerikāņu iestādes tikai 200—250 atzinušas par tādiem, kas atbilst UN kaŗa noziegumu komisijas definējumam par kaŗa noziedzniekiem. To izdošana arī ie[illegible] DENA, NYHT

E. Laipenieks startē Augsburgā

Vieglatlēti reti var lepoties ar tik kuplu apmeklētāju skaitu, kāds ir futbola sarīkojumos. Augsburga šajā ziņā nav izņēmums. Vācu kluba „Turngemeinde Viktoria" rīkotajās sezonas ievadījuma sacensībās bija tikai daži simti vērotāju, to vidū vairums DP jaunatnes. Sacīkšu skaistākais notikums izrādījās 3000 m skrējiens. Bija 7 dalībnieki, bet apmeklētāju uzmanību saistīja tikai vācietis R. Dolingers un mūsu tautietis E. Laipenieks, kam jaunajā sezonā šis bija pirmais starts. Risinājās interesants skrējiens. Sākumā vadību pārņēma vācietis, bet pēc tam Laipenieks. Pēdējos metros pārākais tomēr izrādījās Dolingers, kas veica distanci 9:22,0 min., bet viņa 10 g. vecākais konkurents Laipenieks, kam tagad 35 gadu, ieguva 2. vietu (9:24,2 min.). Pēc tikko pārciestās slimības savas parastās spējas vēl nevarēja parādīt J. Balcers. Viņš lēca tālumā 5,85 m un skrēja 400 m 58,3 sek., šajā skrējienā iegūdams 2. vietu. Sacīkšu labāko rezultātu reālizēja 100 kg smagais Tallinas maiznieks A. Mālšteins, kas grūda lodi 14,64 m. Disku viņš aizlidināja 38,09 m. J. Balcers un A. Mālšteins jau tuvākajās dienās izbrauks uz Beļģiju, kur kopā ar vairākiem citiem igauņu sportistiem pieteikušies darbiem ogļraktuvēs. Sieviešu sacensībās nestartēja latviešu labākā vieglatlēte emigrācijā M. Timma. Viņa Augsburgā apmeklē māsu skolu un 18. maijā bija aizņemta darbā. Timmas konkurente vāciete A. Kerne tāllēkšanā izcīnīja 1. vietu ar 4,82 m. rezultātu. Latviešu jaunā skrējēja Laima Jaunzeme 100 m skrējienā ierindojās 2. vietā (14,4 sek.). Mūsu sportisti ar saviem pirmajiem sasniegumiem jaunajā sezonā apmierināti.

Z. RINGENBERGA GRŪŽ LODI 11,18 m.

Austriešu biedrības „Union" rīkotajās vieglatlētikas sacīkstēs 10. maijā Zalcburgā mūsu piecciņas rekordiste guva 2 uzvaras. Viņa lēca augstumā 1,35 m un grūda lodi 11,18 m. Lodē Ringenberga jau pirmajā šīgada startā atkārtoja savu pagājušās sezonas labāko rezultātu.

Futbola totālizātorā Anglijā aberdīnietis Kross ar vienkāršu iemaksu laimēja 61.456 angļu mārciņu, kas ir pasaules rekords — augstākā summa, kāda jebkad laimēta futbola totālizātorā. Uzņēmumā: Londonas Paladiuma teātrī angļu filmu komiķi Stens Laurejs un Olivers Herdijs apsveic laimīgo futbola draugu.

Mūsu bokseŗu uzvara

Latviešu bokseŗu izlase, papildināta ar lietuvieti Severinu, 15. maijā Manheimā amerikāņu klubā apmēram 2000 skatītāju klātienē pieveica amerikāņu armijas sastādīto vienību 4—2. Vairāki latviešu pretinieki bija nēģeri. H. M.

LATVIEŠU FUTBOLISTI SPĒLĒ GUNDELFINGENĀ

Mazās švābu pilsētiņas Gundelfingenas futbolisti vēl pagājušā gada pavasarī guva ļoti vājus panākumus. Stāvoklis mainījās, kad „FC. Gundelfingen" vienības trenēšanu uzņēmās mūsu bij. valstsvienības spēlētājs V. Bērziņš. Gluži pārsteidzoši ir gundelfingeniešu panākumi šogad. Savas grupas meistarībā viņi atrodas 1. vietā un neuzvarēti palikuši arī 8 līdzšinējās kausa spēlēs, pieveicot vairākas augstāko līgu vienības. Šo panākumu līdzveidotāji ir Latvijas bij. meistara Liepājas „Olimpijas" futbolisti H. Lazdiņš, Krišjānovs un Janševskis, kas tagad darbojas „FC. Gundelfingen" sastāvā.

Francija

Eiropas labākā amatieŗu bokseŗu zeme

17. maijā Dublinā beidzās Eiropas meistarsacīkstes boksā amatieŗiem. Vislabākās sekmes guva Francijas vienība, kas izcīnīja 22 p., atstājot aiz sevis angļus (19 p.), ungārus (11 p.), zviedrus (11 p.), beļģus (10 p.), holandiešus (9 p.), skotus (8 p.) un spāņus (6 p.). Jaunie Eiropas meistari ir: mušas sv. — Martinecs (Spānija), gaiļa sv. — Bogačs (Ungārija), spalvas sv. — Krīgers (Zviedrija), vieglā sv. — Visers (Beļģija), pusvidējā sv. — Riāns (Anglija), vidējā sv. — Esrodijs (Francija), pussmagā sv. — Kuentēmeiers (Holande) un smagā sv. — Kolmans (Īrija). Finālu cīņās nebija nevienas knock-out uzvaras, bet jaunie meistari pret saviem konkurentiem guva tikai punktu pārākumu.

ŠVEICE — ANGLIJA 1—0

Visskaistāko pārsteigumu saviem cienītājiem 18. maijā Cirichē sagādāja Šveices valstsvienības futbolisti, kas uzvarēja Anglijas vienpadsmitu 1—0. Vienīgos vārtus 27. min. ieguva Fatons, kas pārspēja pasaules pašreiz labāko vārtsargu Sviftu. Angļu centra uzbrucējs Lavtons gan 40. min. rezultātu izlīdzināja, bet tiesnesis šo ieguvumu neatzina, jo šveiciešu līnijtiesnesis ar paceltu karodziņu vēstīja, ka Lavtons bijis „aizmugurē". Angļi par to ļoti neapmierināti. Viņi atzīst, ka tiesnesis kļūdījies. Zaudējumu piedzīvoja arī Skotijas reprezentanti. Beļģu futbolisti pieveica skotus 2—1.

Dr. B. Klāsons, Rīgas sporta medicīnas institūta bij. vadītājs, kas pašreiz dzīvo Berchtesgadenā, saņēmis atļauju izceļošanai uz ASV.

Eduārds Freimanis, viens no latviešu visizcilākajiem futbolistiem emigrācijā, kas dzīvoja Grēvenē, aizbraucis uz Angliju.

Latviešu izlases bokseris Ž. Šmits, kas tagad ir amerikāņu dienestā Firtā, lauzis labās rokas pirkstu un ilgāku laiku nevarēs piedalīties sacīkstēs.

Natālija Reizniece - Balode, mūsu valstsvienības bij. basketboliste, no angļu joslas devusies ceļā uz Angliju.

Velta Bebre, latviešu izcilā futbola vārtsarga dzīves biedre, savainojusi kāju un „Valkas" nometnes basketbolistēm emigrācijas meistarsacīkstēs vajadzēs spēlēt bez viņas piedalīšanās.

T. Ozolcelms saistījies par franču karavīru peldētāju treneri Foralbergā, Austrijā.

Nikolajs Stūls (bij. US) ar labiem panākumiem spēlē futbolu vācu klubā „SC. Berchtesgaden", kas savas grupas meistarībā pašreiz ir 1. vietā.

Vieglatlētikas pārbaudes sacīkstēs Vircburgā labāko rezultātu sasniedze E. Poltraks, kas lidināja disku 41.80 m.

Eslingenas YMCAs sarīkojumā maijā beigās sāksies vasaras kursi paukošanā ar zobenu, bet jūnijā paukošanas stūru tiesnešu kursi.

Igaunis Heino Lips sasniedzis jaunu PSRS rekordu lodes grūšanā — 16,55 m.

Julians Darui, Eiropas kontinenta un Francijas valstsvienības vārtsargs futbolā nodomājis atstāt savu dzimteni un turpmāk spēlēt Anglijā.

Maksis Šmelings atgriezies ringā. Demonstrējuma sacensībās Kaselē un Heidelbergā tomēr pierādījās, ka viņš ir tālu no sava kādreizējā snieguma. Šmelinga „come-back" vācu prese vērtē kā vilšanos, jo no kādreizējā pasaules meistara gaidīts daudz vairāk.

Jēkabs Kucenko (PSRS) sacīkstēs Maskavā sasniedza jaunu pasaules rekordu svara celšanā smagā svarā abrocīgā grūšanā — 175 kg. Abrocīgā raušanā viņš reālizēja jaunu PSRS rekordu — 133,6 kg.

PSRS futbola meistarsacīkstēs vadībā ir Maskavas „Dinamo", kas pieveica iepriekšējā gada meistaru Sarkanās armijas centrālā kluba vienību 3—1. Sacīkstē Maskavā bija 80.000 skatītāju.

Slepena fronte

AR IZPLĒTNI, PISTOLI UN AMMONĀLU

KĀ SABIEDROTO „OPERATĪVĀS GRUPAS" GRĀVA IENAIDNIEKA AIZMUGURI

(2. turpinājums)

Vajadzēja desmit dienu, līdz grupa paveica vairāk nekā 300 kilometru no desanta vietas līdz plānotās operācijas rajonam. Tad kādu vakaru lejā parādījās saulē mirdzošais Korintes līcis. Nebeidzamos līkumos gar klinšu kraujām aizvijās divas līkumotas lentes — dzelzceļš un šoseja. Tas bija viņu mērķis, kura dēļ viņi bija pavadījuši mēnešus īpašā treniņā. Vai tas būs bijis pietiekams, lai uzdevumu paveiktu?

Spridzināšanai bija izraudzītas divas svarīgas vietas šinī divkāršajā vācu dzīvības nervā. Galvenajam uzbrukumam bija jānotiek vietā, kur šoseja un dzelzceļš bija izcirsts cauri klintij, kas stāvus pacēlās no jūras. Otra vieta bija divi nelieli tilti pār upīti, ap pusotra kilometra no pirmās vietas.

Ar kapteini Džonsu Rodžerss sastapās kādā mazā partizānu slēptuvē kalnos. Tas bija paskarbs anglis novalkātā virsnieka formas tērpā. Viņš bija pavadījis šeit sešus mēnešus un riskējis ar savu dzīvību, lai sagatavotu operāciju. Neveiksmes un vilšanās viņu bija vajājušas uz katra soļa. Viņa pirmais spridzekļu krājums bija kritis ienaidnieka rokās piecpadsmit minūtes pēc izmešanas no lidmašīnas. Vairāki no viņa labākajiem grieķu partizāniem šai cīņā bija nonāvēti un viņš pats tikko izbēdzis dzīvs. Otrreiz spridzekļi bija laimīgi nogādāti slēptuvē, bet, nodevēju vadīti, pēkšņā triecienā ieradās vācu patruļa, un Džonss ar palīgiem atkal tikko izglābās.

Trešo reizi apgādes tvertnes bija nomestas tikko dažas dienas pirms Rodžersa ierašanās. Kad kapteinis mierīgā balsī skaidroja Rodžersam, kā viņš spridzekļus noglabājis vairākas jūdzes attālu no īstās vietas, lai sajauktu vāciešiem pēdas, ja tiem atkal laimētos uziet slēptuvi, Rodžerss nevarēja neapbrīnot šo vīru, kas ar tādu pacietību un neatlaidību bija pieķēries savam uzdevumam. Tas bija no tiem vīriem, kas vienīgie spēja saglabāt iekaŗotajā grieķu tautā cerību, viens no tiem vīriem, kādi vajadzīgi, lai uzvarētu šīs karā.

Angļu kapteinis vēl pastāstīja, kā vācieši terorizēja apkārtējos iedzīvotājus. Laikam juzdami, ka kaut kas gatavojas, viņi vēl pirms divām dienām bija sagrābuši kādu vecāku vīru un sievieti, lai iegūtu no tiem informāciju. Kad abi vecie nekā nezināja teikt, vācieši viņus smagi piekāva un pameta mājā, ko aizdedzināja. Tādas lietas te notikās bieži.

Un tikai pašās beigās izkaltušais kapteinis pateica to, kas Rodžersam likās pats galvenākais: Džonss bija saņēmis radio vēstījumu no štāba Kairā, ka „Kāpņu operācijai" jānotiek triju dienu laikā! Tas ir — vēlākais aiznākošā naktī! Rodžerss gandrīz palika bez valodas.

„Tas ir neiespējami, kaptein! Mums tad atliks tikai dažas stundas, lai sagatavotos. Bet tam mani vīri no desmit dienu pārgājiena pavisam noguruši un arī pēc operācijas viņiem diezcik ilgi vēl būs jābūt uz kājām un vislielākā modrībā. To neviens nevar izturēt, un to nevar arī prasīt!"

„Veco zēn, es labi saprotu jūsu uztraukumu. Bet tā nu tās lietas pašreiz ir. Jābūt sasodīti labam iemeslam, kādēļ viņi grib to lietu steidzināt. Varbūt viņi plāno spēcīgu uzbrukumu no gaisa piegādes kolonnu sastrēgumiem, kas pēc ceļu uzspridzināšanas neglābjami rasies. Tas, starp citu, nemaz nebūtu slikts ķēriens!"

„Nu, labi, ja viņi katrā ziņā tā grib, darīsim to, bet man tā lieta nepatīk. Mums vajadzētu vairāk laika — daudz vairāk laika. Un vairāk vīru! Bet iestāstiet jūs to tiem tur ārpusē!"

Tiešām Rodžerss to nevarēja zināt, ka aiz štāba strupā rīkojuma slēpās kaut kas ļoti svarīgs un noslēpumains. Jo slepenie raidītāji šādas pavēles noraidīja simtiem citu sabotieru un partizānu grupu Eiropā — „Hitlera cietoksnī". Un šīs pavēles bija: „Nākamo triju dienu laikā izdarīt triecienu ar visiem jūsu rīcībā esošiem spēkiem!"

Lēni vilkās stundas līdz tumsai, kad Rodžerss ar Džonsu varēja doties izlūkot operācijas mērķi. Mēnešiem ilgi Džonss bija plānojis, kā šo lielo uzdevumu paveikt. Viņš Rodžersam parādīja teku, kas veda no kalniem lejup uz ceļu, pāris simtu metru aiz ceļa līkuma. Otra noeja no ceļa tālāk lejā uz jūru bija tādu pat gabalu otrpus ceļa līkuma. Tās īstenībā nebija nekādas tekas, bet tādas klajākas, līdzenākas vietas, pa kurām varēja pārvietoties mūļi un cilvēki. Visu laiku uzmanīdamies, vai kur neparādās vācu patruļas, abi virsnieki sačukstēdamies izplānoja akcijas gaitu: kā ar spridzekļu kravu apkrautos mūļus pa divi reizē novest pa nogāzi lejā uz šosejas, tad visātrākā tempā pa šoseju līdz otrai noejai un beidzot lejā līdz spridzināšanas vietai.

Tad Džonss atklāja vēl vienu lietu, kas Rodžersam likās pirmā iepriecinošā vēsts līdz šim. Itaļi, kas bija būvējuši abas satiksmes līnijas dažus gadus pirms pašu invāzijas, ar gudru ziņu bija dziļi lejā zem šosejas un dzelzceļa līnijas iekaluši klintī dažus spridzināmos tuneļus — tieši šinī vietā, ko sabiedrotie bija izvēlējušies demolēšanai. Bet tas reizē nozīmēja, ka arī vācieši šo visādi svarīgo vietu uzmana divkārt vairāk.

Abi vīri no savas slēptuves krūmos vēroja situāciju lejā.

„Vai jūs domājat, ka izdotos ceļu un dzelzceļa stigu iegāzt jūrā?" vaicāja Džonss.

„Cik jums ir munīcijas?"

„Trīsdesmit trīs tūkstoši mārciņu, — ja jums vajaga."

„Ak tētīt! Ar to mantu es apņemos sagāzt visu Zelta Vārtu tiltu Sanfrancisko līcī. Ja man vajaga —? Protams, man vajaga! Dieva vārds, mēs ņemsim visu! Mēs viņiem parādīsim pa īstam!"

„Jūs esat īsts vīrs, nudien!" teica anglis. „Un tad vēl viena lieta —" Bet Džonss aprāvās pusvārdā, jo no ceļa atskanēja balsis. Patruļa! Ierējās suns. Abi sastinga. Pamazām noklusa balsis, suņa rejas attālinājās un arī apklusa.

Tik tālu viss bija kārtībā. Otrai operācijai — abu tiltu uzspridzināšanai izraudzīja atsevišķu trīs vīru grupu. Viņiem bija jātuvojas tiltiem pa citu ceļu, jānovieto spridzināmie lādiņi ar tādu aprēķinu, lai tie sprāgtu dažas minūtes pēc galvenā sprādziena, un tad jādodas uz norunāto satikšanās vietu.

Nakošā dienā, stāvēdams savu vīru priekšā, Rodžerss brīnījās par sevi, kā viņš spēja tiem noslēpt savas slepenās bažas, kas tam uzmācās, tikko viņš skaidri iedomājās veicamo darbu. Viņu uzdevums bija nodrošināt spridzināšanas komandai aizmuguri, novietojoties visgaŗām klintis gar ceļa līkumu tā, lai viņi būtu spējīgi ar savu ieroču uguni vismaz dažas minūtes ilgi aizkavēt jebkādus traucējumus no ienaidnieka puses un lai spridzinātāji varētu paveikt savu uzdevumu un izbēgt. Viņiem pašiem tad atliktu vienīgi atkāpties kalnos zem ienaidnieka uguns.

(Turpmāk beigas)

Brīdis aiz nāves sliekšņa

MEDICĪNAS MĒĢINĀJUMI ATDZĪVINĀT MIRUŠUS

23 gadus vecais krievu kareivis Valentīns Čerapovs ir viens no nedaudzajiem cilvēkiem, kas savā mūžā reiz jau bijis miris un, pateicoties ārstu mākslai, pēc apmēram divu stundu ilgas nāves atkal atmodināts dzīvei. No nāves Čerapovs atmodās bez redzes un atmiņas spējas, kuras vēlāk, pievadot asinis viņa smadzeņu šūnām, tas atkal atguva. Šie fakti zinātnieki konstatēti un protokolēti un par tiem stāsta Šveices laikraksts „Weltwoche", sniedzot arī kareivja Čerapova paša stāstu, kas sniedzas no brīža, kad viņš, granātas šķembas ievainots, operācijas laikā mira, līdz brīdim, kad viņu atdzīvināja profesors Migorskis. Garš gan šis stāsts nav.

„Mūsu vienība atradās Vitebskas tuvumā," raksta Čerapovs. „Kad es 1944. g. 3. marta rītā kāpu laukā no sava smagā automobiļa, dzirdēju spēcīgu sprādzienu. Tad zaudēju samaņu. Tikai pavisam tumši atceros, ka mani nogādāja kādā smagajā mašīnā. Cik ilgi es gulēju, to nespēju atcerēties. Kad pamodos, konstatēju, ka nevaru redzēt. Kāds ārsts mēģināja mani nomierināt par to. Tad dzirdēju balsi: Izdarīsim asiņu pārliešanu! Sajutu sāpes rokas muskulī, un caur manu ķermeni izplūda kaut kas auksts. Es nodrebēju un teicu, ka man salst. Mani apsedza un pārsēja roku. Es pat aizmirsu savu aklumu. Viss, ko es gribēju, bija: siltums! Pagāja laiks. Tad pamazām sāku sasilt. Pēkšņi kā caur miglu ieraudzīju alumīnija karoti, ko man turēja acu priekšā, un tad māsas seju. Ēdu tikai nedaudz. Nesajutu izsalkuma. Man izdarīja jaunu asiņu pārliešanu. Drīz konstatēju, ka mana atmiņa cietusi. Pamazām tā tomēr uzlabojās, un septembrī jutos tik vesels, ka varēju atvadīties no sava dzīvības glābēja profesora Migorska."

Savā eksperimentā profesors Migorskis bija balstījies uz mēģinājumiem, kādus Maskavas zinātnieki iepriekš bija izdarījuši ar dzīvniekiem. Daži no mēģinājumiem fiksēti filmā lentē un demonstrēti UNESCO sarīkojumos. Sevišķi sristis eksperiments ar ganu suni, kam galīgi nolaida asinis, līdz iestājās nāve. Pēc tam suņa dzīslās atkal iesūknēja atpakaļ viņa paša asinis, tas atguva dzīvību un, asti luncinādams, nolēca no operācijas galda.

No Londonas nesen ziņoja par Anglijā pazīstamā chirurga profesora Beilija panākumu. Viņš kādam pēc operācijas mirušam pacientam, pēkšņas iedvesmas mudināts, ar nazi atvēra krūtis un dažas minūtes ilgi ar roku masēja apstājušos sirdi. Drīz sirds atkal sāka pukstēt un pacienta dzīvība izglābta. Šinī bija divpadsmit minūtes „miris". Šodien viņa sirds darbojas atkal gluži normāli.

Neatlaidīgos pētījumos un eksperimentos zinātnieki pūlas noskaidrot arī pārmaiņas cilvēka fizioloģiskajā uzbūvē, kādas novērojamas pēdējo paaudžu gaitā. Vispirms konstatēts, ka ne vien kaŗa ietekme, bet modernā laikmeta nervozā dzīve pati par sevi ar pastiprināto jutekļu kairināšanu paātrinājusi cilvēka augšanas un nobriešanas procesu. Pat zobi zīdaiņiem tagad bieži vien parādās vairākus mēnešus ātrāk, nekā tas bija iepriekšējā paaudzē. Jauniešu augšana un seksuālā nobriešana paātrinājusies. Frankfurtes profesors Dr. de Rudders min, ka šajos laikos gadu vecs bērns caurmērā par trim centimetriem garāks nekā tāda pat vecuma bērns pirms trīsdesmit gadiem, sešgadīgs par vairāk nekā pieciem, bet 18 gadu vecs jaunietis caurmērā pat par veseliem septiņiem centimetriem.

Grūti paredzēt, kā modernā cilvēka attīstības paātrināšanās ietekmēs viņa mūža ilgumu. Daži amerikāņu zinātnieki paredz, ka, šādai attīstībai turpinoties, nākotnes cilvēks būšot tik stipri pārvērties, ka tagadējā laikmeta cilvēks to tikko spējot iedomāties. Sagaida, ka jūtamu ietekmi atstās atomu skaldīšanas spēcīgie kairinājumi cilvēka nervu sistēmā, jo, sākot plašāk lietot atomu skaldīšanu enerģijas iegūšanai, daudzi cilvēki būs pakļauti gammas staru iedarbībai. Rentgena jeb iksstaru un gammas staru eksperimenti jau izdarīti ar kādu mušu sugu, pie kam novērots, ka apstaroto mušu pēcnācēju organisma uzbūvē notikušas straujas pārmaiņas. M. D.

„LATVIJAS" ABONEMENTS,

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks.), maksā RM 5.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 4.— mēnesī par eksemplāru. Sludinājumu maksa: RM 2.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi līdz 4 rindām — RM 4.—, garāki par 4 rindām pēc parastā tarifa.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b) Günzburg/D., Bürgermeister - Landmann-Platz 7.

Sludinājumi

†

Mūsu mīļā
HELĒNA ŠVĀNBERGA
dzim. Dāve
mirusi 1947. gada 15. maijā un apglabāta Hersbrukas kapos.
Dziļās sērās
vīrs, dēls un piederīgie.
Šī dzīve sapnis vien,
Paldies, Tev draugs, par sapni šo.

„LATVIJAS BALETA"
jaunā adrese ir:
(14a) Nürtingen/Württembg., Katharinenstr. 14—II, „Latvijas Baleta" vadītājs baletmeistars **Osvalds Lēmanis.** 196

Bij. gaisasp. izp. **Raiti Freiju** no Lēdurgas, pēd. z. no Graefenwörtas, meklē **J. Toša:** (13a) Bad-Brückenau, Hermannsheim, Unterfranken. 104

Jāni Saulīti no Bērzaunes vai kādu, kas par viņu zinātu, meklē **Rubenis:** (13b) Kleinkötz b. Günzburg, Bayern. Ir ziņas par piederīgiem Latvijā. 191

Podniekmeistars **Kārlis Gaspersons** no Rīgas meklē radus un pazīstamus: (13a) Jerkendorf 21 ü. Staffenstein, Bayern. 193

Par **Vairu Grauzi** no Annenieku Kalngigariem lūdzu ziņot **Herbertam Siliņam:** Esslingen, Beceleare Kaserne, B. 3—29. 187

1. Daugavpils valsts ģimnazijas 1942. g. absolventus- es, sakarā ar izlaiduma 5. gada dienu 22. jūnijā, lūdzam paziņot adreses **M. Šnēbergai** vai **V. Muktepāvelei:** (13b) Augsburg/Bay., Latvian DP Camp Hochfeld, Henchstr. 8. 197

Ja kāds kaut ko zinātu par **Emiliju Ivanenko,** dz. 10. 9. 1931.g., un **Antonu Ivanenko,** dz. 15. 2. 1915. g. Silajanu pag., lūdzu rakstīt **Jurim Ivanenko:** (24) Geesthacht-Elbe, Spakenberg 3, Bl. 35—36. 190

Par stud. mech. **Ivaru Baltābolu,** dz. 30. 1. 1919. g., bija 19. divīz., bet 1945. g. febr. Dancigā iedalīts kādā trauksmes rotā un izsūtīts nezināmā virzienā, ziņas lūdz **L. Baltābola:** (13b) Ingolstadt, Auf der Schanz 5, Latvian Camp. 198

Par **Jāni Plikgalvi,** dz. 12. 2. 1910. g. Rīgā, pēd. z. no Stetīnes 28. 3. 45. g., un **Valdemāru Jēkabsonu,** dz. 11. 4. 25. g. Mārupē, iesaukts 44. g. apr. Rīgā, bijis Vācijā, ziņas lūdz māte **Matilda Plikgalve:** Berlin - Zehlendorf, Tettowerdamm 87—91. 102

Uldis Leimanis no Rīgas un **Eduards Apogs** no Priekules Veldzēm meklē paziņas: (23) Ohrbeck b. Osnabrück, Balt. Camp 267/b. 181